

Kristien VANDERHEIDEN,
advocaat, Nele STROOBANTS,
advocaat-stagiair balie Leuven

Zie ook: «Herhaling» H 80 – «Opschorting, uitstel, probatie» O 155 – «Samenloop van misdrijven» S 10 – «Verschoning» V 165 – «Verval van strafvordering» V 170 – «Verzachtende omstandigheden» V 184 – «Verzwarende omstandigheden» V 185

INHOUD

I.	WETTELIJKE BEPALINGEN	S 160/1
1.	Strafwetboek	S 160/1
II.	ALGEMEEN KADER	S 160/22
1.	Het begrip 'straf'	S 160/22
2.	Hoofdstaffen, bijkomende straffen en vervangende straffen	S 160/23
III.	HOOFDSTRAFFEN	S 160/23
1.	Opsomming	S 160/23
1.1.	Voor misdrijven gepleegd door natuurlijke personen (art. 7 Sw.)	S 160/23
1.2.	Voor misdrijven gepleegd door rechtspersonen (art. 7bis Sw.)	S 160/23
2.	De hoofdstaffen voor natuurlijke personen	S 160/24
2.1.	De doodstraf	S 160/24
2.2.	Dwangarbeid	S 160/24
2.3.	Opsluiting	S 160/24
2.4.	Hechtenis	S 160/25
2.5.	Gevangenisstraf	S 160/25
2.6.	Voorlopige hechtenis	S 160/26
2.7.	De werkstraf	S 160/26
2.8.	Straf onder elektronisch toezicht	S 160/28
2.9.	Autonome probatiestraf	S 160/29
2.10.	Geldboete	S 160/31
2.10.1.	Voorafgaande opmerkingen	S 160/31
2.10.2.	Inning ten bate van de Staat	S 160/32
2.10.3.	De euro	S 160/32
2.10.4.	Opdecienen	S 160/32
2.10.5.	De vervangende gevangenisstraf	S 160/32
3.	De hoofdstraf voor rechtspersonen	S 160/33
3.1.	De geldboete	S 160/33

IV.	BIJKOMENDE STRAFFEN	S 160/35
1.	Bijkomende straffen voor natuurlijke personen	S 160/35
1.1.	Bijzondere verbeurdverklaring	S 160/35
1.1.1.	Algemeen	S 160/35
1.1.2.	Voorwerp van de bijzondere verbeurdverklaring	S 160/36
1.1.2.1.	De traditionele verbeurdverklaring (art. 42, 1° en 2° Sw.)	S 160/36
1.1.2.1.1.	Voorwerp	S 160/36
1.1.2.1.2.	Belangrijke opmerkingen in verband met artikel 42, 1° en 2° Sw.	S 160/37
1.1.2.2.	Verbeurdverklaring van vermogensvoordelen	S 160/38
1.1.2.2.1.	Voorwerp	S 160/38
1.1.2.2.2.	Belangrijke opmerkingen in verband met artikel 42, 3° Sw.	S 160/39
1.1.3.	Kaalpluk via vervuimde verbeurdverklaring van vermogensvoordelen	S 160/40
1.1.4.	Bijzondere verbeurdverklaring en inbeslagneming	S 160/41
1.1.5.	Toepassing van de artikelen 42, 43, 43bis en 43ter op de bijzondere strafwetten	S 160/41
1.1.6.	Bijzondere verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel	S 160/41
1.2.	Afzetting	S 160/42
1.3.	Ontzetting uit burgerlijke en politieke rechten	S 160/42
1.4.	Publicatie van de veroordeling	S 160/44
1.5.	Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank	S 160/44
1.6.	Andere bijkomende straffen	S 160/45
2.	Bijkomende straffen voor rechtspersonen	S 160/45
2.1.	De bijzondere verbeurdverklaring	S 160/45
2.2.	De ontbinding	S 160/45
2.3.	Tijdelijk of definitief verbod om een bepaalde werkzaamheid te verrichten	S 160/46
2.4.	Sluiting van één of meer bedrijven	S 160/46
2.5.	Bekendmaking of verspreiding van de beslissing	S 160/46
V.	STRAFRECHTELIJKE BEVEILIGINGSMAATREGELEN	S 160/46
1.	Ten aanzien van minderjarigen	S 160/46
2.	Internering	S 160/47
VI.	VERVANGENDE STRAFFEN	S 160/48
1.	De geldboete vervangende gevangenisstraf	S 160/48
2.	De werkstraf vervangende gevangenisstraf of de werkstraf vervangende geldboete	S 160/48
VII.	STRAFTOEMETING	S 160/49
1.	De wettelijke straftoemeting	S 160/49
2.	De rechterlijke straftoemeting	S 160/49

I. WETTELIJKE BEPALINGEN

1. Strafwetboek

Hoofdstuk II. Straffen

Afdeling I. Verschillende soorten van straffen

Artikel 7.

De straffen op de misdrijven gepleegd door natuurlijke personen toepasselijk, zijn:

In criminele zaken:

1° *Opsluiting; 2° Hechtenis.*

2° *In correctionele zaken en in politiezaken:*

1° *gevangenisstraf;*

2° *straf onder elektronisch toezicht;*

3° *werkstraf;*

4° *autonome probatiestraf.*

De in het 1° tot 4° bepaalde straffen mogen niet samen worden toegepast.

In criminele zaken en in correctionele zaken:

1° *Ontzetting van bepaalde politieke en burgerlijke rechten;*

2° *Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank;*

In criminele zaken, in correctionele zaken en in politiezaken:

1° *Geldboete;*

2° *Bijzondere verbeurdverklaring.*

Artikel 7bis.

De straffen toepasselijk op misdrijven gepleegd door rechtspersonen zijn:

in criminele zaken, in correctionele zaken en in politiezaken:

1° *geldboete;*

2° *bijzondere verbeurdverklaring; de bijzondere verbeurdverklaring, bepaald in artikel 42, 1°, uitgesproken ten aanzien van publiekrechtelijke rechtspersonen kan enkel betrekking hebben op goederen die vatbaar zijn voor burgerlijk beslag;*

in criminele en correctionele zaken:

1° *ontbinding; deze kan niet worden uitgesproken ten aanzien van de publiekrechtelijke rechtspersoon;*

2° *verbod een werkzaamheid die deel uitmaakt van het maatschappelijk doel te verrichten, met uitzondering van werkzaamheden die behoren tot een opdracht van openbare dienstverlening;*

3° *sluiting van een of meer inrichtingen, met uitzondering van de inrichtingen waar werkzaamheden worden verricht die behoren tot een opdracht van openbare dienstverlening;*

4° *bekendmaking of verspreiding van de beslissing.*

Afdeling II. Criminele straffen

Artikel 8.

Opsluiting is levenslang of tijdelijk.

Artikel 9.

Tijdelijke opsluiting wordt uitgesproken voor een termijn van:

- 1° vijf tot tien jaar;
- 2° tien tot vijftien jaar;
- 3° vijftien tot twintig jaar;
- 4° twintig tot dertig jaar.
- 5° dertig tot veertig jaar.

Artikel 10.

Hechtenis is levenslang of tijdelijk.

Artikel 11.

Tijdelijke hechtenis wordt uitgesproken voor een termijn van:

- 1° vijf tot tien jaar;
- 2° tien tot vijftien jaar;
- 3° vijftien tot twintig jaar;
- 4° twintig tot dertig jaar.
- 5° dertig tot veertig jaar.

Artikel 12.

Levenslange opsluiting of levenslange hechtenis wordt niet uitgesproken ten aanzien van een persoon die op het tijdstip van de misdaad de volle leeftijd van achttien jaar nog niet had bereikt.

Artikel 13 t.e.m. 17.

(Opgeheven)

Artikel 18.

Het arrest houdende veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot opsluiting of hechtenis van twintig jaar tot dertig jaar of van dertig jaar tot veertig jaar wordt bij uittreksel gedrukt en aangeplakt in de gemeente waar de misdaad is gepleegd en in die waar het arrest is gewezen.

Artikel 19.

Bij alle arresten van veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot tijdelijke opsluiting of tot hechtenis van vijftien jaar tot twintig jaar of voor een langere termijn wordt tegen de veroordeelden de afzetting uitgesproken van de

titels, graden, openbare ambten, bedieningen en betrekkingen, waarmee zij bekleed zijn.

Het hof van assisen kan die afzetting uitspreken tegen de veroordeelden tot hechtenis van tien jaar tot vijftien jaar of van vijf jaar tot tien jaar.

Artikel 20-24.
(Opgeheven)

Afdeling III. Correctionele gevangenisstraf

Artikel 25.

De duur van de correctionele gevangenisstraf is, behoudens de in de wet bepaalde gevallen, ten minste acht dagen en ten hoogste vijf jaar. Hij is ten hoogste vijf jaar voor een met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is. Hij is ten hoogste tien jaar voor een met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is. Hij is ten hoogste vijftien jaar voor een met opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste achtentwintig jaar voor een met opsluiting van twintig jaar tot dertig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste achtendertig jaar voor een met opsluiting van dertig jaar tot veertig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste veertig jaar voor een met levenslange opsluiting strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is. De duur van een dag gevangenisstraf is vierentwintig uren.

De duur van een maand gevangenisstraf is dertig dagen.

Afdeling IV. Politiegevangenisstraf

Artikel 28.

De gevangenisstraf wegens overtreding mag niet minder zijn dan een dag en niet meer dan zeven dagen, behoudens de bij de wet uitgezonderde gevallen.

Bepalingen aan de afdelingen II, III en IV gemeen

Artikel 30.

Elke hechtenis, vóór het onherroepelijk worden van de veroordeling ondergaan ten gevolge van het misdrijf, met uitzondering van de veroordeling tot een eenvoudige schuldigverklaring, wordt toegerekend op de duur van de nog lopende vrijheidsstraffen. (Iedere voorlopige plaatsingsmaatregel in een gesloten opvoedingsafdeling als bedoeld in artikel 52quater van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade of in de wet

van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, wordt onder dezelfde voorwaarde toegerekend op de duur van de vrijheidsstraffen waartoe de persoon, verwezen overeenkomstig artikel 57bis van de voornoemde wet van 8 april 1965, is veroordeeld.

Artikel 30bis.

De tot een vrijheidsstraf veroordeelden ondergaan hun straf in de inrichtingen, door de Koning aangewezen.

Afdeling V. Straffen aan misdaden en wanbedrijven gemeen

Onderafdeling I. Straffen aan misdaden en wanbedrijven gemeen, toepasselijk op natuurlijke personen

Artikel 31.

Bij alle vonnissen of arresten van veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot opsluiting van tien jaar of meer of tot gevangenisstraf van twintig jaar of meer wordt tegen de veroordeelden levenslange ontzetting uitgesproken van het recht om:

- 1° Openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen;*
- 2° (...), verkozen te worden;*
- 3° Enig ereteken te dragen of enige adellijke titel te voeren;*
- 4° Gezworene of deskundige te zijn, als instrumentair of attesterend getuige bij akten op te treden; in rechte te getuigen, anders dan om enkel inlichtingen te geven;*
- 5° Geroepen te worden tot het ambt van voogd, toeziend voogd of curator, behalve over hun eigen kinderen, of om het ambt van gerechtelijk bewindvoerder over de goederen van een vermoedelijk afwezige of bewindvoerder van een persoon die krachtens artikel 492/1 van het Burgerlijk Wetboek is beschermd uit te oefenen.*
- 6° een wapen of munitie te vervaardigen, te wijzigen, te herstellen, over te dragen, voorhanden te hebben, te dragen, te vervoeren, in, uit, of door te voeren, of te dienen in de Krijgsmacht. De arresten of vonnissen van veroordeling bedoeld in het vorige lid kunnen bovendien tegen de veroordeelden de ontzetting van het kiesrecht uitspreken, voor hun leven of voor twintig jaar tot dertig jaar.*

Artikel 32.

De hoven en rechtbanken kunnen de veroordeelden tot opsluiting van vijf tot minder dan tien jaar, tot tijdelijke hechtenis of tot gevangenisstraf van tien tot minder dan twintig jaar, voor hun leven of voor tien jaar tot twintig jaar, geheel of ten dele ontzetten van de uitoefening van de rechten bedoeld in artikel 31.

Artikel 33.

Onder voorbehoud van de toepassing van de artikelen 31 en 32 kunnen de hoven en rechtbanken, in de gevallen bij de wet bepaald, de tot correctionele straffen

veroordeelden voor een termijn van vijf jaar tot tien jaar; geheel of ten dele ontzetten van de uitoefening van de rechten genoemd in artikel 31, eerste lid.

Artikel 33bis.

Onder voorbehoud van de toepassing van de artikelen 31 en 32 zullen de hoven en rechtbanken de tot correctionele straffen veroordeelden kunnen ontzetten van de uitoefening van het recht bedoeld in artikel 31, tweede lid, voor een termijn van vijf jaar tot tien jaar.

Artikel 34.

De tijd van de ontzetting, bij het vonnis of het arrest van veroordeling bepaald, gaat in op de dag dat de veroordeelde zijn straf heeft ondergaan of dat zijn straf verjaard is. Bovendien heeft de ontzetting haar gevolgen met ingang van de dag waarop de op tegenspraak of bij verstek gewezen veroordeling onherroepelijk is geworden.

De ontzetting die is uitgesproken ten aanzien van een veroordeelde die overeenkomstig de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie voor de tenuitvoerlegging van zijn straf volledig of gedeeltelijk uitstel heeft verkregen, gaat in op de dag waarop het uitstel begint te lopen zolang dat niet wordt herroepen.

Onderafdeling Ibis. De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

Artikel 34bis.

De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank is een bijkomende straf die in de door de wet bepaalde gevallen moet of kan worden uitgesproken met het oog op de bescherming van de maatschappij tegen personen die bepaalde ernstige strafbare feiten plegen die de integriteit van personen aantasten. Deze bijkomende straf gaat in na het verstrijken van de hoofdgevangenisstraf of van de opsluiting.

Artikel 34ter.

De hoven en rechtbanken spreken een terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank uit voor een periode van minimum vijf en maximum vijftien jaar die ingaat na afloop van de hoofdstraf bij de volgende veroordelingen:

- 1° De veroordelingen die toepassing maken van de artikelen 54 en 57bis, behalve indien de vroegere straf voor een politieke misdaad werd opgelegd;*
- 2° De veroordelingen die, toepassing makend van de artikelen 57 en 57bis, een herhaling van misdaad op misdaad vaststellen, behalve indien de vroegere straf voor een politieke misdaad werd opgelegd.*
- 3° De veroordelingen tot een vrijheidsstraf van minstens vijf jaar op grond van de artikelen 137, ingeval dit de dood heeft veroorzaakt, 376, eerste lid, 417ter, derde lid, 2°, en 428, § 5.*

Artikel 34quater.

De hoven en rechtbanken kunnen een terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank uitspreken voor een periode van minimum vijf en maximum vijftien jaar die ingaat na afloop van de hoofdstraf bij de volgende gevallen:

- 1° De veroordelingen ten aanzien van personen die, na tot een straf van ten minste vijf jaar gevangenis [3 of tot een gelijkwaardige straf die in aanmerking genomen wordt overeenkomstig artikel 99bis, te zijn veroordeeld wegens feiten waardoor opzettelijk ernstig lijden of ernstig lichamelijk letsel of schade aan de geestelijke of lichamelijke gezondheid wordt veroorzaakt, binnen een termijn van tien jaar, te rekenen vanaf het ogenblik dat de veroordeling in kracht van gewijsde is gegaan, opnieuw veroordeeld wordt wegens gelijkaardige feiten;*
- 2° De veroordelingen op grond van de artikelen 136bis, 136ter, 136quater, 136quinquies, 136sexies, 136septies, 347bis, § 4, 1° in fine, 393, 394, 395, 396, 397, 417quater, lid 3, 2°, 433octies, 1°, 475, 518, lid 3, en 532;*
- 3° De veroordelingen op grond van de artikelen 371/1, tweede en derde lid, 372, 373, tweede en derde lid, 377, eerste, tweede, vierde en zesde lid.*

Ingeval de artikelen 61, 62 of 65 worden toegepast, de veroordelingen op grond van samenlopende misdrijven die niet worden vermeld in 1° tot 3°.

Artikel 34quinquies.

Ingeval de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank niet wettelijk verplicht is, worden de procedures betreffende de misdrijven die als grondslag voor de herhaling gelden, bij het dossier der vervolging gevoegd en de gronden van de beslissing worden erin omschreven. Indien de misdrijven die als grondslag voor de herhaling gelden vastgesteld zijn in een veroordeling uitgesproken in een andere lidstaat van de Europese Unie, wordt in alle gevallen een voor eensluidend verklaard afschrift van de beslissing bij het dossier der vervolging gevoegd.

Onderafdeling II. Staffen aan misdaden en wanbedrijven gemeen, toepasselijk op rechtspersonen

Artikel 35.

Ontbinding kan door de rechter worden uitgesproken, wanneer de rechtspersoon opzettelijk is opgericht om de strafbare werkzaamheden te verrichten waarvoor hij wordt veroordeeld of wanneer hij opzettelijk van zijn doel is afgewend om dergelijke werkzaamheden te verrichten.

Wanneer de rechter de ontbinding uitspreekt, verwijst hij de zaak naar het gerecht dat bevoegd is kennis te nemen van de vereffening van de rechtspersoon.

Artikel 36.

Tijdelijk of definitief verbod een werkzaamheid te verrichten die deel uitmaakt van het maatschappelijk doel van de rechtspersoon, kan door de rechter worden uitgesproken in de gevallen door de wet bepaald.

Artikel 37.

Tijdelijke of definitieve sluiting van een of meer inrichtingen van de rechtspersoon kan door de rechter worden uitgesproken in de gevallen door de wet bepaald.

Artikel 37bis.

Bekendmaking of verspreiding van de beslissing op kosten van de veroordeelde kan door de rechter worden uitgesproken in de gevallen bepaald door de wet.

Afdeling Vbis. De straf onder elektronisch toezicht

Artikel 37ter.

§ 1. Indien een feit van die aard is om gestraft te worden met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, kan de rechter als hoofdstraf een straf onder elektronisch toezicht opleggen van dezelfde duur als de gevangenisstraf die hij anders zou opleggen en die van toepassing kan worden ingeval de straf onder elektronisch toezicht niet wordt uitgevoerd. Voor de bepaling van de duur van deze vervangende gevangenisstraf staat een dag van de opgelegde straf onder elektronisch toezicht gelijk aan een dag gevangenisstraf.

Een straf onder elektronisch toezicht bestaat uit de verplichting om gedurende een door de rechter overeenkomstig paragraaf 2 bepaalde termijn aanwezig te zijn op een bepaald adres, behoudens toegestane verplaatsingen of afwezigheden, waarbij onder meer gebruik wordt gemaakt van elektronische middelen om dit te controleren, en waaraan overeenkomstig paragraaf 5 voorwaarden worden gekoppeld.

De straf onder elektronisch toezicht mag niet worden uitgesproken voor de feiten die:

1° bedoeld zijn in de artikelen 375 tot 377,

2° bedoeld zijn in de artikelen 379 tot 387, indien de feiten zijn gepleegd op of met behulp van minderjarigen;

3° bedoeld zijn in de artikelen 393 tot 397.

§ 2. De duur van de straf onder elektronisch toezicht bedraagt minstens een maand en ten hoogste een jaar. De strafrechter kan overeenkomstig artikel 85 rekening houden met verzachtende omstandigheden, zonder evenwel de duur van het elektronisch toezicht als autonome straf te bepalen op minder dan één maand.

De straf onder elektronisch toezicht moet een aanvang nemen binnen zes maanden na de dag waarop de rechterlijke beslissing in kracht van gewijsde is gegaan. Indien de overschrijding van deze termijn te wijten is aan de veroordeelde, beslist het openbaar ministerie ofwel tot verder uitstel van de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht ofwel tot uitvoering van de vervangende gevangenisstraf. Indien de overschrijding van deze termijn niet te wijten is aan de veroordeelde, moet de straf een aanvang nemen binnen zes maanden na de afloop van de eerste termijn, bij gebreke daarvan is de straf verjaard.

§ 3. Met het oog op het opleggen van een straf onder elektronisch toezicht, kunnen respectievelijk het openbaar ministerie, de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten of de vonnisgerechten aan de bevoegde dienst voor de organisatie en de controle van

het elektronisch toezicht, hierna “de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht” genoemd, van het gerechtelijk arrondissement van de verblijfplaats van de in verdenkinggestelde, de beklaagde of de veroordeelde de opdracht geven een beknopt voorlichtingsrapport en/of een maatschappelijke enquête uit te voeren.

Dit rapport of dit onderzoek bevat alleen de pertinente elementen die van aard zijn de overheid die het verzoek tot de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht richtte in te lichten over de opportuniteit van de overwogen straf.

Iedere meerderjarige waarmee de beklaagde samenwoont wordt in het kader van deze maatschappelijke enquête gehoord in zijn opmerkingen. Het beknopt voorlichtingsrapport of het verslag van de maatschappelijke enquête wordt binnen de maand na de aanvraag aan het dossier toegevoegd.

§ 4. Indien een straf onder elektronisch toezicht door de rechter wordt overwogen, door het openbaar ministerie wordt gevorderd of door de beklaagde wordt gevraagd, licht de rechter deze laatste vóór de sluiting van de debatten in over de draagwijdte van een dergelijke straf, de eventuele aanwijzingen over de concrete invulling die hij kan geven en de geïndividualiseerde voorwaarden die hij overeenkomstig paragraaf 5 kan opleggen en hoort hem in zijn opmerkingen. De rechter kan hierbij eveneens rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter kan de straf onder elektronisch toezicht slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig is of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven. Iedere meerderjarige samenwonende van de beklaagde die in het kader van de maatschappelijke enquête niet is gehoord, of in het geval geen maatschappelijke enquête is verricht, kan door de rechter worden gehoord in zijn opmerkingen.

De rechter die weigert een door het openbaar ministerie gevorderde of door de beklaagde gevraagde straf onder elektronisch toezicht uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleeden.

§ 5. De rechter bepaalt de duur van de straf onder elektronisch toezicht en kan aanwijzingen geven omtrent de concrete invulling ervan.

Aan de straf onder elektronisch toezicht worden steeds de volgende algemene voorwaarden verbonden:

- 1° geen strafbare feiten plegen;*
- 2° een vast adres hebben en, bij wijziging ervan, de nieuwe verblijfplaats onmiddellijk meedelen aan het openbaar ministerie en de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht;*
- 3° gevolg geven aan de oproepingen van de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht en de concrete invulling bepaald door deze dienst naleven.*

De rechter kan de veroordeelde bovendien aan geïndividualiseerde bijzondere voorwaarden onderwerpen in het belang van het slachtoffer. Deze voorwaarden hebben betrekking op het verbod om op bepaalde plaatsen te komen of met het slachtoffer contact op te nemen en/of op diens vergoeding.

Artikel 37^{quater}.

§ 1. Zodra de veroordeling tot de straf onder elektronisch toezicht in kracht van gewijsde is gegaan, licht de griffier de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht daarover in, zodat de straf kan worden uitgevoerd. De dienst neemt daartoe binnen zeven werkdagen nadat hij werd ingelicht, contact op met de veroordeelde, bepaalt, na de veroordeelde gehoord te hebben en rekening houdend met zijn opmerkingen, de concrete invulling van de straf en deelt deze onverwijld mee aan het bevoegde openbaar ministerie.

§ 2. Onverminderd de toepassing van artikel 20 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, is het openbaar ministerie belast met de controle op de veroordeelde. De ambtenaren van de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht controleren de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht en begeleiden de veroordeelde.

§ 3. Indien de straf onder elektronisch toezicht niet of slechts gedeeltelijk in overeenstemming met de bepalingen van artikel 37ter, § 5, wordt uitgevoerd, meldt de ambtenaar van de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht dit onverwijld aan het bevoegde openbaar ministerie. Deze laatste kan dan beslissen de in de rechterlijke beslissing voorziene gevangenisstraf uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met het gedeelte van de straf onder elektronisch toezicht dat reeds door de veroordeelde werd uitgevoerd. In dit geval staat een dag van de straf onder elektronisch toezicht die werd uitgevoerd gelijk aan een dag gevangenisstraf. Ingeval de niet of slechts gedeeltelijke uitvoering nieuwe strafbare feiten betreffen, moet bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing vastgesteld zijn dat de veroordeelde tijdens de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht een wanbedrijf of een misdad, of een gelijkwaardig misdrijf dat in aanmerking genomen wordt overeenkomstig artikel 99bis, heeft gepleegd.

Het bevoegde openbaar ministerie motiveert zijn beslissing en deelt deze via het snelst mogelijk schriftelijke communicatiemiddel mee:

- aan de veroordeelde;
- aan de korpschef van de lokale politie van de gemeente waar de veroordeelde verblijft;
- aan de nationale gegevensbank zoals bedoeld in artikel 44/2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt;
- aan de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht.

§ 4. Als de straf onder elektronisch toezicht drie maanden bedraagt of overschrijdt, wordt de veroordeelde vanaf de uitvoerlegging door de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht ingelicht over de mogelijkheid tot het aanvragen van een schorsing van de controle met elektronische middelen na een derde van de strafduur. De veroordeelde kan vanaf het moment dat hij aan de tijdsvoorwaarden voldoet een schriftelijk verzoek tot toekenning van deze schorsing indienen bij het bevoegde openbaar ministerie. Een kopie van dit schriftelijk verzoek wordt door de veroordeelde gericht aan de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht.

De bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht brengt binnen vijftien dagen een advies uit aan het bevoegde openbaar ministerie, dat betrekking heeft op de naleving

van het programma van de concrete invulling van het elektronisch toezicht en, in voorkomend geval, van de aan de veroordeelde opgelegde geïndividualiseerde bijzondere voorwaarden. Dit advies vermeldt of de veroordeelde tijdens de tenuitvoerlegging van de straf onder elektronisch toezicht nieuwe strafbare feiten heeft gepleegd. Het omvat bovendien een met redenen omkleed voorstel tot toekenning of afwijzing van de schorsing van de controle met elektronische middelen en, in voorkomend geval, de bijzondere voorwaarden die de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht nodig acht op te leggen aan de veroordeelde.

Het bevoegde openbaar ministerie kent binnen de maand na de ontvangst van het advies de schorsing van de controle met elektronische middelen toe in geval de veroordeelde geen nieuwe strafbare feiten heeft gepleegd en het programma van de concrete invulling van het elektronisch toezicht en, in voorkomend geval, de hem opgelegde geïndividualiseerde bijzondere voorwaarden heeft nageleefd.

Wanneer de schorsing van de controle met elektronische middelen wordt toegekend, ondergaat de veroordeelde een proeftijd voor het gedeelte van de straf onder elektronisch toezicht dat hij nog moet ondergaan. In dit geval staat een dag van de proeftijd gelijk aan een dag van de straf onder elektronisch toezicht die werd opgelegd. De veroordeelde is onderworpen aan de algemene voorwaarden alsook, in voorkomend geval, aan de hem opgelegde bijzondere voorwaarden.

Het bevoegde openbaar ministerie deelt zijn beslissing via het snelst mogelijk schriftelijke communicatiemiddel mee:

- aan de veroordeelde;
- aan de korpschef van de lokale politie van de gemeente waar de veroordeelde verblijft;
- aan de nationale gegevensbank zoals bedoeld in artikel 44/2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt;
- aan de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht.

Indien het verzoek tot schorsing wordt verworpen, kan een nieuw verzoek slechts worden ingediend na een termijn van twee maanden na de verwerping ervan.

Bij niet-naleving van de algemene voorwaarden en, in voorkomend geval, van de hem opgelegde bijzondere voorwaarden, kan er overgegaan worden tot herroeping van de schorsing van de controle met elektronische middelen.

Het bevoegde openbaar ministerie hoort de veroordeelde in zijn opmerkingen ter zake. Ingeval de veroordeelde niet ingaat op de uitnodiging om te worden gehoord, kan dit openbaar ministerie beslissen tot herroeping van de schorsing van de controle met elektronische middelen of tot uitvoering van de vervangende gevangenisstraf. Ingeval de niet naleving de algemene voorwaarde van geen nieuwe strafbare feiten plegen betreft, moet bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing vastgesteld zijn dat de veroordeelde tijdens de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht of tijdens de schorsing van de controle met elektronische middelen een wanbedrijf of een misdaad, of een gelijkwaardig misdrijf dat in aanmerking genomen wordt overeenkomstig artikel 99bis, heeft gepleegd.

De beslissing tot herroeping van de schorsing van de controle met elektronische middelen omvat een beslissing over:

- de bijzondere voorwaarden verbonden aan de schorsing, opgelegd door het openbaar ministerie;*
- het uitvoeren van het elektronisch toezicht voor de resterende proeftijd;*
- het opnieuw van kracht worden van de bijzondere voorwaarden in voorkomend geval opgelegd door de vonnisrechter.*

Het bevoegde openbaar ministerie deelt zijn beslissing via het snelst mogelijk schriftelijk communicatiemiddel mee:

- aan de veroordeelde;*
- aan de korpschef van de lokale politie van de gemeente waar de veroordeelde verblijft;*
- aan de nationale gegevensbank zoals bedoeld in artikel 44/2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt;*
- aan de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht.*

§ 5. Het in de paragrafen 1 tot 4 bedoelde openbaar ministerie is het openbaar ministerie bij het vonnisgerecht dat de veroordeling tot een straf onder elektronisch toezicht heeft uitgesproken.

Afdeling Vter. De werkstraf

Artikel 37quinquies.

§ 1. Indien een feit van die aard is om door een politiestraf of een correctionele straf gestraft te worden, kan de rechter als hoofdstraf een werkstraf opleggen. Binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, voorziet de rechter in een gevangenisstraf of in een geldboete die van toepassing kan worden ingeval de werkstraf niet wordt uitgevoerd. De werkstraf mag niet worden uitgesproken voor de feiten:

- 1° die strafbaar zouden zijn met een maximumstraf van meer dan twintig jaar opsluiting als ze niet in wanbedrijven werden omgezet;*
- 2° die bedoeld zijn in de artikelen 375 tot 377;*
- 3° die bedoeld zijn in de artikelen 379 tot 387, indien de feiten zijn gepleegd op of met behulp van minderjarigen;*
- 4° die bedoeld zijn in de artikelen 393 tot 397.*

§ 2. De duur van een werkstraf bedraagt minstens twintig uren en ten hoogste driehonderd uren. Een werkstraf van vijfenveertig uren of minder is een politiestraf. Een werkstraf van meer dan vijfenveertig uren is een correctionele straf.

De werkstraf moet worden uitgevoerd binnen twaalf maanden na de dag waarop de rechterlijke beslissing in kracht van gewijsde is gegaan. De probatiecommissie kan die termijn amptshalve of op verzoek van de veroordeelde verlengen.

§ 3. Indien een werkstraf door de rechter wordt overwogen, door het openbaar ministerie wordt gevorderd of door de beklaagde wordt gevraagd, licht de rechter deze laatste vóór de sluiting van de debatten in over de draagwijdte van een dergelijke straf

en hoort hem in zijn opmerkingen. De rechter kan hierbij eveneens rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter kan de werkstraf slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven. De rechter die weigert een door het openbaar ministerie gevorderde of door de beklaagde gevraagde werkstraf uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleeden.

§ 4. De rechter bepaalt de duur van de werkstraf en kan aanwijzingen geven omtrent de concrete invulling van de werkstraf.

Artikel 37sexies.

§ 1. De veroordeelde verricht de werkstraf kosteloos tijdens de vrije tijd waarover hij naast zijn eventuele school- of beroepsactiviteiten beschikt.

De werkstraf mag uitsluitend worden verricht bij openbare diensten van de Staat, de gemeenten, de provincies, de gemeenschappen en de gewesten, dan wel bij verenigingen zonder winstoogmerk of bij stichtingen met een sociaal, wetenschappelijk of cultureel oogmerk.

De werkstraf mag niet bestaan uit een activiteit die, in de aangewezen overheidsdienst of vereniging, doorgaans door bezoldigde werknemers wordt verricht.

§ 2. Met het oog op de toepassing van artikel 37ter, kunnen het openbaar ministerie, de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten en de vonnisgerechten aan de afdeling van de Dienst justitiehuisen van het FOD Justitie van het gerechtelijk arrondissement van de verblijfplaats van de in verdenking gestelde, de beklaagde of de veroordeelde de opdracht geven een beknopt voorlichtingsverslag op te stellen en/of een maatschappelijke enquête uit te voeren.

De Koning bepaalt de nadere regels inzake het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête.

Deze rapporten en deze onderzoeken mogen alleen de pertinente elementen bevatten die van aard zijn de overheid die het verzoek tot de dienst van de justitiehuisen richtte in te lichten over de opportuniteit van de overwogen maatregel of straf.

§ 3. Elke arrondissementale afdeling van de Dienst Justitiehuisen van de FOD Justitie stelt tweemaal per jaar een verslag op van bestaande activiteiten waaruit de werkstraf kan bestaan. De afdeling bezorgt een afschrift van dit verslag aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en aan de procureur des Konings van het betrokken arrondissement en, op eenvoudig verzoek, aan al wie van een belang kan doen blijken.

§ 4. Op federaal en lokaal niveau worden overlegstructuren inzake de toepassing van de werkstraf en de autonome probatiestraf opgericht. Deze overlegstructuren hebben tot taak de instanties die betrokken zijn bij de uitvoering van de werkstraf en de autonome probatiestraf, op regelmatige basis samen te brengen teneinde hun samenwerking te evalueren. De Koning bepaalt de nadere regels inzake de samenstelling en de werking van deze overlegstructuren.

Artikel 37septies.

§ 1. *Wie overeenkomstig artikel 37ter tot een werkstraf is veroordeeld, wordt gevolgd door een justitieassistent van de Dienst justitiehuisen van FOD Justitie van het gerechtelijk arrondissement van zijn verblijfplaats.*

Op de tenuitvoerlegging van de werkstraf wordt toegezien door de probatiecommissie van de verblijfplaats van de veroordeelde, waaraan de justitieassistent rapporteert.

§ 2. *Wanneer de rechterlijke beslissing waarbij de werkstraf wordt uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, bezorgt de griffier daarvan binnen vierentwintig uur een uitgifte aan de voorzitter van de bevoegde probatiecommissie, alsook aan de (bevoegde arrondissementale afdeling van de Dienst Justitiehuisen van de FOD Justitie, die onverwijld de in § 1 bedoelde justitieassistent aanwijst.*

De territoriale bevoegdheid van de probatiecommissie wordt bepaald door de verblijfplaats van de veroordeelde op het ogenblik van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis of arrest. Indien de betrokkene zijn verblijfplaats heeft buiten het grondgebied van het Rijk, is de territoriaal bevoegde probatiecommissie die van de plaats waar de veroordeling in eerste aanleg uitgesproken werd.

Indien de commissie het in uitzonderlijke gevallen voor een tot een werkstraf veroordeelde persoon, die daartoe een gemotiveerde aanvraag indient, aangewezen acht om de bevoegdheid over te dragen aan de probatiecommissie van zijn nieuwe verblijfplaats, neemt zij een gemotiveerde beslissing nadat die andere commissie binnen de twee maanden een eensluidend advies heeft uitgebracht. Voor een persoon zonder verblijfplaats in het Rijk kan volgens dezelfde procedure de bevoegdheid naar een andere probatiecommissie worden overgedragen, zonder dat het in dat geval de commissie van zijn nieuwe verblijfplaats moet zijn.

§ 3. *De justitieassistent bepaalt na de veroordeelde gehoord te hebben en rekening houdend met zijn opmerkingen de concrete invulling van de straf, met naleving van de aanwijzingen bedoeld in artikel 37ter, § 4, onder toezicht van de probatiecommissie die hierin te allen tijde, en eveneens met naleving van de aanwijzingen bedoeld in artikel 37ter, § 4, preciseringen of wijzigingen kan aanbrengen, hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de veroordeelde. De concrete invulling van de werkstraf wordt vastgelegd in een door de veroordeelde te ondertekenen overeenkomst waarvan de justitieassistent hem een kopie overhandigt. De justitieassistent deelt eveneens een kopie van de ondertekende overeenkomst mee aan de probatiecommissie binnen de drie werkdagen.*

§ 4. *Ingeval de werkstraf niet of slechts gedeeltelijk wordt uitgevoerd, meldt de justitieassistent dit onverwijld aan de probatiecommissie. Meer dan tien dagen vóór de datum die werd vastgesteld om de zaak te behandelen, roept de commissie de veroordeelde bij aangetekende brief of op een door de Koning te bepalen elektronische wijze op en stelt zijn raadsman ervan in kennis. Het dossier van de commissie wordt gedurende vijf dagen ter beschikking gehouden van de veroordeelde en zijn raadsman.*

De commissie, die zitting houdt zonder dat het openbaar ministerie daarbij aanwezig is, stelt een met redenen omkleed verslag op, met het oog op de toepassing van de vervangende straf.

Het verslag wordt bij gewone brief ter kennis gebracht van de veroordeelde, het openbaar ministerie en de justitieassistent.

In dit geval kan het openbaar ministerie beslissen de in de rechterlijke beslissing voorziene gevangenisstraf of geldboete uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de werkstraf die reeds door de veroordeelde is uitgevoerd.

Afdeling Vquater. De autonome probatiestraf

Artikel 37octies.

§ 1. Indien een feit van die aard is om door een politiestraf of een correctionele straf gestraft te worden, kan de rechter als hoofdstraf een autonome probatiestraf opleggen. Een autonome probatiestraf bestaat uit de verplichting bijzondere voorwaarden na te leven gedurende een bepaalde termijn, die door de rechter overeenkomstig § 2 wordt bepaald.

De rechter voorziet, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, in een gevangenisstraf of in een geldboete die van toepassing kan worden ingeval de autonome probatiestraf niet wordt uitgevoerd.

De autonome probatiestraf mag niet worden uitgesproken voor de feiten:

- 1° die strafbaar zouden zijn met een maximumstraf van meer dan twintig jaar opsluiting als ze niet in wanbedrijven werden omgezet;*
- 2° die bedoeld zijn in de artikelen 375 tot 377;*
- 3° die bedoeld zijn in de artikelen 379 tot 387, indien de feiten zijn gepleegd op of met behulp van minderjarigen;*
- 4° die bedoeld zijn in de artikelen 393 tot 397.*

§ 2. De duur van de autonome probatiestraf bedraagt minstens zes maanden en ten hoogste twee jaar. Een autonome probatiestraf van twaalf maanden of minder is een politiestraf. Een autonome probatiestraf van een jaar of meer is een correctionele straf.

§ 3. Indien een autonome probatiestraf door de rechter wordt overwogen, door het openbaar ministerie wordt gevorderd of door de beklaagde wordt gevraagd, licht de rechter deze laatste voor de sluiting van de debatten in over de draagwijdte van een dergelijke straf en hoort hij hem in zijn opmerkingen. De rechter kan hierbij eveneens rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter kan de autonome probatiestraf slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven.

De rechter die weigert een door het openbaar ministerie gevorderde of door de beklaagde gevraagde autonome probatiestraf uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleden.

§ 4. De rechter bepaalt de duur van de autonome probatiestraf en geeft aanwijzingen omtrent de invulling van de autonome probatiestraf.

§ 5. De overlegstructuren op federaal en lokaal niveau inzake de toepassing van de werkstraf en de autonome probatiestraf functioneren overeenkomstig de bepalingen van artikel 37sexies, § 41

Artikel 37novies.

§ 1. Wie overeenkomstig artikel 37octies tot een autonome probatiestraf is veroordeeld, wordt onderworpen aan een justitiële begeleiding die wordt uitgeoefend door een justitieassistent van de Dienst Justitiehuisen van de Federale Overheidsdienst Justitie van het gerechtelijk arrondissement van zijn verblijfplaats.

Op de tenuitvoerlegging van de autonome probatiestraf wordt toegezien door de probatiecommissie van de verblijfplaats van de veroordeelde waaraan de justitieassistent rapporteert.

Wanneer de rechterlijke beslissing waarbij de autonome probatiestraf wordt uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, bezorgt de griffier daarvan binnen vierentwintig uur een uitgifte aan de voorzitter van de bevoegde probatiecommissie, alsook aan de bevoegde arrondissementale afdeling van de Dienst Justitiehuisen van de Federale Overheidsdienst Justitie, die onverwijld de justitieassistent aanwijst.

Binnen een maand na de aanwijzing van de justitieassistent, en verder telkens als deze het nuttig acht of telkens als de commissie hem erom verzoekt, en tenminste om de zes maanden, brengt hij verslag uit aan de probatiecommissie over de naleving van de voorwaarden. Hij stelt, in voorkomend geval, de maatregelen voor die hij nodig acht.

§ 2. De territoriale bevoegdheid van de probatiecommissie wordt bepaald door de verblijfplaats van de veroordeelde op het ogenblik van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis of arrest. Indien de betrokkene zijn verblijfplaats heeft buiten het grondgebied van het Rijk, is de territoriaal bevoegde probatiecommissie die van de plaats waar de veroordeling in eerste aanleg uitgesproken werd.

Indien de commissie het in uitzonderlijke gevallen voor een tot een autonome probatiestraf veroordeelde persoon, die daartoe een gemotiveerde aanvraag indient, aangewezen acht de bevoegdheid over te dragen aan de probatiecommissie van zijn nieuwe verblijfplaats, neemt zij een gemotiveerde beslissing nadat die andere commissie binnen twee maanden een eensluidend advies heeft uitgebracht. Voor een persoon zonder verblijfplaats in het Rijk kan volgens dezelfde procedure de bevoegdheid naar een andere probatiecommissie worden overgedragen, zonder dat het in dat geval de commissie van zijn nieuwe verblijfplaats moet zijn.

§ 3. De probatiecommissie bepaalt de concrete invulling van de autonome probatiestraf, op basis van het verslag van de justitieassistent die de veroordeelde heeft gehoord en met naleving van de aanwijzingen bedoeld in artikel 37octies, § 4.

De concrete invulling van de autonome probatiestraf wordt vastgelegd in een door de veroordeelde te ondertekenen overeenkomst waarvan de justitieassistent hem een kopie overhandigt. De justitieassistent deelt eveneens een kopie van de ondertekende overeenkomst mee aan de probatiecommissie binnen de drie werkdagen.

Artikel 37decies.

§ 1. De probatiecommissie kan de concrete invulling van de autonome probatiestraf geheel of ten dele opschorten, nader omschrijven of aanpassen aan de omstandigheden, hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de veroordeelde. Ingeval een van de voorwaarden van de autonome probatiestraf buiten de wil van de veroordeelde niet kon worden verwezenlijkt tijdens de aanvankelijke probatietermijn, kan de probatiecommissie de probatietermijn eenmaal verlengen met maximaal een jaar zodat de veroordeelde aan de voorwaarde kan voldoen.

Indien de probatiecommissie van oordeel is een van de in het eerste lid bedoelde maatregelen te moeten nemen, roept de voorzitter de betrokkene bij aangetekende zending of op een door de Koning te bepalen elektronische wijze op meer dan tien dagen voor de datum die voor de behandeling van de zaak is gesteld. Het dossier van de commissie wordt gedurende tien dagen ter beschikking gesteld van de betrokkene en van zijn eventuele raadsman. Indien de probatiecommissie van oordeel is dat de autonome probatiestraf ten uitvoer is gelegd, kan zij beslissen dat deze een einde neemt, zelfs als de door de rechter bepaalde termijn nog niet is verstreken.

De beslissing van de probatiecommissie die bedoeld wordt in het eerste of het derde lid is met redenen omkleed. Van deze beslissing wordt kennis gegeven aan de betrokkene en aan het openbaar ministerie. De kennisgeving geschiedt bij gewone brief aan het openbaar ministerie en aan de betrokkene bij aangetekende zending of op een door de Koning te bepalen elektronische wijze, binnen drie dagen, waarbij zaterdagen, zon- en feestdagen niet worden meegerekend.

§ 2. Het openbaar ministerie en de tot autonome probatiestraf veroordeelde persoon kunnen, het eerstgenoemde bij vordering en de tweede genoemde bij verzoekschrift, bij de rechtbank van eerste aanleg waarbij de probatiecommissie is ingesteld, beroep instellen tegen de beslissingen die de commissie krachtens § 1 of krachtens artikel 37novies, § 3, heeft genomen.

De vordering en het verzoek moeten schriftelijk ingediend worden en met redenen omkleed zijn. Het beroep moet worden ingesteld binnen tien dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing van de commissie. Het heeft opschortende kracht tenzij de commissie anders beslist.

De voorzitter van de rechtbank die uitspraak moet doen, laat meer dan tien dagen tevoren, in een ter griffie gehouden bijzonder register, de plaats, de dag en het uur van verschijning optekenen. Ten minste tien dagen voor de verschijning geeft de griffier bij aangetekende zending of op een door de Koning te bepalen elektronische wijze daarvan bericht aan de tot autonome probatiestraf veroordeelde persoon. Gedurende die termijn wordt het dossier neergelegd ter griffie en ter beschikking gesteld van de veroordeelde en van zijn eventuele raadsman. De rechtbank houdt zitting en doet uitspraak in raadkamer

Indien de rechtbank het beroep inwilligt, kan zij de beslissing van de probatiecommissie wijzigen.

De beslissing die op dat beroep wordt gewezen, is niet vatbaar voor hoger beroep noch voor verzet.

Artikel 37undecies.

Ingeval de autonome probatiestraf niet of slechts gedeeltelijk wordt uitgevoerd, meldt de justitieassistent dit onverwijld aan de probatiecommissie. Meer dan tien dagen voor de datum die werd vastgesteld om de zaak te behandelen, roept de commissie de veroordeelde op bij aangetekende zending of op een door de Koning te bepalen elektronische wijze en stelt ze zijn raadsman ervan in kennis. Het dossier van de commissie wordt gedurende vijf dagen ter beschikking gesteld van de veroordeelde en van zijn eventuele raadsman.

De commissie, die zitting houdt zonder dat het openbaar ministerie daarbij aanwezig is, stelt een met redenen omkleed verslag op met het oog op de toepassing van de vervangende straf.

Het verslag wordt bij gewone brief ter kennis gebracht van de veroordeelde, het openbaar ministerie en de justitieassistent.

In dit geval kan het openbaar ministerie beslissen de in de rechterlijke beslissing voorziene gevangenisstraf of geldboete uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de autonome probatiestraf die reeds door de veroordeelde is uitgevoerd.

Afdeling VI. Straffen aan de drie soorten van misdrijven gemeen

Onderafdeling I. De geldboete op natuurlijke personen toepasselijk

Artikel 38.

De geldboete wegens overtreding bedraagt ten minste een euro en ten hoogste vijftientig euro, behoudens de bij de wet uitgezonderde gevallen.

De geldboete wegens misdaad of wanbedrijf bedraagt ten minste zesentwintig euro. De geldboeten worden geïnd ten bate van de Staat.

Artikel 39.

Wanneer verscheidene personen wegens een zelfde misdrijf worden veroordeeld, wordt de geldboete uitgesproken tegen ieder van hen persoonlijk.

Artikel 40.

Bij gebreke van betaling binnen twee maanden te rekenen van het arrest of van het vonnis, indien het op tegenspraak, of te rekenen van de betekening, indien het bij verstek is gewezen, kan de geldboete worden vervangen door gevangenisstraf, waarvan de duur bij het vonnis of het arrest van veroordeling wordt bepaald en die zes maanden niet zal te boven gaan voor hen die wegens misdaad, drie maanden voor hen die wegens wanbedrijf, en drie dagen voor hen die wegens overtreding zijn veroordeeld.

Veroordeelden die aan vervangende gevangenisstraf zijn onderworpen, kunnen in de inrichting worden gehouden waar zij de hoofdstraf hebben ondergaan.

Indien alleen geldboete is uitgesproken, wordt de gevangenisstraf, te ondergaan bij gebreke van betaling, gelijkgesteld met correctionele gevangenisstraf of met politiegevangenisstraf, al naar de aard van de veroordeling.

Artikel 41.

In alle gevallen kan de veroordeelde zich van die gevangenisstraf bevrijden door de geldboete te betalen; hij kan zich niet onttrekken aan het verhaal op zijn goederen door aan te bieden de gevangenisstraf te ondergaan.

Onderafdeling II. De geldboete op rechtspersonen toepasselijk

Artikel 41bis.

§ 1. De geldboeten toepasselijk op misdrijven gepleegd door rechtspersonen, zijn: in criminele en correctionele zaken:

- *wanneer de wet op het feit levenslange vrijheidsstraf stelt: geldboete van tweehonderdveertig duizend euro tot zevenhonderdtwintigduizend euro;*
- *wanneer de wet op het feit vrijheidsstraf en geldboete stelt, of een van de straffen alleen: geldboete van minimum vijfhonderd [euro] vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum tweeduizend [euro] vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;*
- *wanneer de wet op het feit enkel geldboete stelt: geldboete met minimum en maximum als door de wet op het feit gesteld;*

in politiezaken:

- *geldboete van vijftientig euro tot tweehonderdvijftig euro.*

§ 2. Voor het bepalen van de straf bedoeld in § 1 zijn de bepalingen van Boek I van toepassing.

Onderafdeling III. Bijzondere verbeurdverklaring

Artikel 42.

Bijzondere verbeurdverklaring wordt toegepast:

- 1° Op de zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, en op die welke gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, wanneer zij eigendom van de veroordeelde zijn;*
- 2° Op de zaken die uit het misdrijf voortkomen.*
- 3° Op de vermogensvoordelen die rechtstreeks uit het misdrijf zijn verkregen, op de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en op de inkomsten uit de belegde voordelen.*

Artikel 43.

Bij misdaad of wanbedrijf wordt bijzondere verbeurdverklaring toepasselijk op de zaken bedoeld in artikel 42, 1° en 2° altijd uitgesproken. Bij overtreding wordt zij slechts uitgesproken in de gevallen bij de wet bepaald.

Artikel 43bis.

Bijzondere verbeurdverklaring toepasselijk op de zaken bedoeld in artikel 42, 3°, kan door de rechter in elk geval worden uitgesproken, maar slechts voorzover zij door de procureur des Konings schriftelijk wordt gevorderd.

Indien de zaken niet kunnen worden gevonden in het vermogen van de veroordeelde, raamt de rechter de geldwaarde ervan en heeft de verbeurdverklaring betrekking op een daarmee overeenstemmend bedrag.

Ingeval de verbeurdverklaarde zaken aan de burgerlijke partij toebehoren, zullen zij aan haar worden teruggegeven. De verbeurdverklaarde zaken zullen haar eveneens worden toegewezen ingeval de rechter de verbeurdverklaring uitgesproken heeft omwille van het feit dat zij goederen en waarden vormen die door de veroordeelde in de plaats gesteld zijn van de zaken die toebehoren aan de burgerlijke partij of omdat zij het equivalent vormen van zulke zaken in de zin van het tweede lid van dit artikel. Iedere andere derde die beweert recht te hebben op de verbeurdverklaarde zaak, zal dit recht kunnen laten gelden binnen een termijn en volgens modaliteiten bepaald door de Koning.

De bijzondere verbeurdverklaring van de onroerende goederen moet of kan, naargelang de rechtsgrond die dit bepaalt, door de rechter worden uitgesproken, maar slechts voor zover zij door het openbaar ministerie schriftelijk werd gevorderd.

De schriftelijke vordering van het openbaar ministerie strekkende tot de verbeurdverklaring van een onroerend goed, dat niet strafrechtelijk in beslag is genomen overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften, wordt op straffe van onontvankelijkheid kosteloos ingeschreven op de kant van de laatst overgeschreven akte of het vonnis bedoeld in artikel 1, eerste en tweede lid, van de hypotheekwet van 16 december 1851. Het openbaar ministerie voegt een bewijs van de kantmelding bij het strafdossier voor de sluiting van de debatten. Het openbaar ministerie vordert de kosteloze doorhaling van de kantmelding, als daartoe grond bestaat.

De rechter vermindert zo nodig het bedrag van de in artikel 42, 3°, bedoelde vermogensvoordelen of van de in het tweede lid bedoelde geldwaarde om de veroordeelde geen onredelijk zware straf op te leggen.

Artikel 43ter.

De bijzondere verbeurdverklaring die van toepassing is op de zaken bedoeld (in de artikelen 42, 43bis en 43quater, kan eveneens worden uitgesproken wanneer die zaken zich buiten het grondgebied van de Belgische Staat bevinden.

Artikel 43quater.

§ 1. Onverminderd artikel 43bis, derde en vierde lid, kunnen op vordering van de procureur des Konings de in § 2 bedoelde vermogensvoordelen, de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en de inkomsten uit de belegde voordelen, die worden gevonden in het vermogen of in het bezit van een persoon, verbeurd verklaard worden of kan zulke persoon veroordeeld worden tot betaling van een bedrag dat door de rechter wordt geraamd als zijnde overeenstemmend met de waarde van deze zaken, indien deze persoon schuldig werd bevonden:

a) hetzij aan één of meer van de strafbare feiten bedoeld in:

1° artikel 136sexies en artikel 136septies, 1°;

1°bis artikel 137, voor zover deze strafbare feiten gestraft worden met een van de straffen bedoeld in artikel 138, § 1, 4° tot en met 10°, en van dien aard zijn dat zij financieel gewin kunnen opleveren, alsook artikel 140, voor zover deze misdaad of dit wanbedrijf van dien aard is dat het financieel gewin kan opleveren;

2° de artikelen 246 tot 251, en artikel 323;

2°bis de artikelen 433sexies, 433septies, 433octies, 433undecies en 433duodecies;

3° de artikelen 504bis en 504ter, en artikel 323;

4° artikel 2bis, § 1, van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica, in zoverre de feiten betrekking hebben op de invoer, de uitvoer, de vervaardiging, de verkoop of het te koop stellen van de in dat artikel bedoelde middelen en stoffen, of § 3, b), of § 4, b), van dezelfde wet;

5° de artikelen 77ter, 77quater en 77quinqus, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;

6° artikel 10, § 1, 2°, van de wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale, antihormonale, beta-adrenergische of productiestimulerende werking.

b) hetzij aan de strafbare feiten omschreven in artikel 324ter of van een of meer van de hierna bedoelde strafbare feiten wanneer ze gepleegd zijn in het raam van een criminele organisatie, zoals bepaald in artikel 324bis:

1° de artikelen 162, 163, 173, 180 en 186;

1°bis de artikelen 379 of 380 en 383bis, § 1

2° de artikelen 468, 469, 470, 471 of 472;

3° artikel 475;

4° de artikelen 477, 477bis, 477ter, 477quater, 477quinqus, 477sexies of 488bis;

5° artikel 505, met uitzondering van de zaken die gedekt zijn door artikel 42, 1°;

5°bis artikel 2quater, 4°, van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen;

6° artikel 10 van de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie;

7° artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 april 1974 betreffende sommige verrichtingen in verband met stoffen met hormonale, anti- hormonale, anabole, anti-infectieuze, antiparasitaire en anti-inflammatoire werking, welk artikel betrekking heeft op strafbare feiten waarop overeenkomstig de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica straffen worden gesteld;

8° de artikelen 3 en 5 van het koninklijk besluit van 5 februari 1990 betreffende sommige stoffen met beta-adrenergische werking, welke artikelen betrekking hebben op strafbare feiten waarop overeenkomstig de wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen straffen worden gesteld.

c) hetzij aan meerdere strafbare feiten die gezamenlijk worden vervolgd, en waarvan de ernst, de finaliteit en de onderlinge afstemming, de rechtbank toelaat zeker en noodzakelijk te besluiten dat deze feiten werden gepleegd in het kader van ernstige fiscale fraude, al dan niet georganiseerd.

§ 2. De verbeurdverklaring zoals bedoeld in § 1 kan worden uitgesproken tegen de daders, mededaders en medeplichtigen die werden veroordeeld wegens één of meerdere van de in dit artikel opgesomde misdrijven en onder de in § 1 bepaalde voorwaarden, wanneer de veroordeelde over een relevante periode verdere vermogensvoordelen heeft ontvangen terwijl er ernstige en concrete baanwijzigingen zijn dat deze voordelen voortspruiten, uit het misdrijf waarvoor hij werd veroordeeld, of uit identieke feiten, en de veroordeelde het tegendeel niet geloofwaardig maakt.

Dit tegendeel kan tevens geloofwaardig gemaakt worden door elke derde die beweert recht te hebben op deze voordelen.

§ 3. Als relevante periode in de zin van dit artikel wordt aanzien de periode van vijf jaar voorafgaand aan de in verdenkingstelling van de persoon tot de datum van de uitspraak.

De ernstige en concrete aanwijzingen bedoeld in § 2 kunnen worden geput uit alle geloofwaardige elementen die op regelmatige wijze aan de rechtbank worden overlegd, en die wijzen op een onevenwicht van enig belang tussen enerzijds de tijdelijke of blijvende aangroei van het vermogen en de bestedingen van de veroordeelde in de relevante periode die door het openbaar ministerie wordt aangetoond, en anderzijds de tijdelijke of blijvende aangroei van het vermogen en de bestedingen van de veroordeelde in deze periode, waarvan hij kan geloofwaardig maken dat ze niet voortspruiten uit de feiten waarvoor hij werd veroordeeld of uit identieke feiten.

Onder identieke feiten worden verstaan de feiten die behoren tot de misdrijfomschrijvingen die zijn bepaald in § 1 en die vallen onder:

a) ofwel dezelfde omschrijving als het misdrijf dat het voorwerp uitmaakt van de veroordeling;

b) ofwel een aanverwante omschrijving, op voorwaarde dat deze is opgenomen onder dezelfde rubriek van § 1, a), als het misdrijf dat het voorwerp uitmaakt van de veroordeling.

Wanneer de rechtbank de bijzondere verbeurdverklaring in de zin van dit artikel oplegt, kan zijn beslissen geen rekening te houden met een door haar te bepalen deel van de relevante periode of met door haar te bepalen inkomsten, goederen en waarden, indien zij zulks gepast acht om de veroordeelde niet te onderwerpen aan een onredelijk zware straf.

§ 4. Het vermogen dat ter beschikking staat van een criminele organisatie moet verbeurd verklaard worden, onder voorbehoud van de rechten van derden te goeder trouw.

II. ALGEMEEN KADER

1. Het begrip 'straf'

Het begrip 'straf' wordt niet gedefinieerd in het Strafwetboek. De strafwetgever beperkt zich tot het opsommen van de straffen in de artikelen 7 Sw. (natuurlijke personen) en 7bis Sw. (rechtspersonen). De rechtspraak heeft het begrip 'straf' gedefinieerd als "ieder leed, krachtens de wet door de strafrechtbanken opgelegd, als sanctie voor een misdrijf".¹

De strafwetgever heeft de straffen ingedeeld in 3 categorieën (art. 7 en 7bis Sw.): criminele straffen, correctionele straffen en politiestraffen.

Straffen kunnen enkel opgelegd worden krachtens een wettelijke bepaling die geldingskracht had op het ogenblik dat het misdrijf gepleegd werd (het legaliteitsbeginsel: *nullum crimen, nullum poena sine lege*). Ook kunnen straffen enkel uitgesproken worden door de rechterlijke macht.²

Straffen hebben zowel een preventieve als een repressieve functie. De preventieve functie van een straf is het dreigen met een straf zodat men zich ervan weerhoudt een misdrijf te plegen. Wanneer deze preventieve functie faalt en er een misdrijf wordt gepleegd, moet de dader bestraft worden. Dit noemt men de repressieve functie. Steeds meer verlaat men de idee dat straffen dienen om het aangebrachte leed te vergelden. Strafsancties worden eerder gezien als begeleidingsmaatregelen gericht op een betere reclassering van de dader, om zo normconform gedrag te bekomen.

¹ Cass. 14 juli 1924, *Pas.* 1924, I, 473; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 342.

² Cass. 23 mei 1932, *Pas.* 1932, I, 169; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 343.

2. Hoofdstraffen, bijkomende straffen en vervangende straffen

De straffen worden ingedeeld in hoofdstraffen, bijkomende straffen en vervangende straffen:

- hoofdstraffen zijn straffen die zelfstandig, zonder enige andere straf, kunnen worden opgelegd door de rechtscolleges;
- bijkomende straffen zijn straffen die de hoven en rechtbanken slechts samen met een hoofdstraf kunnen opleggen;
- vervangende straffen zijn straffen die worden opgelegd voor het geval dat de opgelegde straf niet (goed) wordt uitgevoerd.

Het onderscheid tussen hoofdstraffen en bijkomende straffen is van belang voor de bepaling van de aard van het misdrijf (misdaden, wanbedrijven en overtredingen), daar de aard van de straf de aard van het misdrijf bepaalt (art. 1 Sw.). Rechters mogen geen twee hoofdstraffen opleggen voor eenzelfde misdrijf.¹

De geldboete kan zowel een hoofdstraf als een bijkomende straf zijn voor misdrijven gepleegd door natuurlijke personen. Als bijkomende straf volgt de geldboete dan de hoofdstraf waarmee zij wordt uitgesproken.

III. HOOFDSTRAFFEN

1. Opsomming

1.1. *Voor misdrijven gepleegd door natuurlijke personen (art. 7 Sw.)*

- de criminele hoofdstraffen: opsluiting en hechtenis;
- de correctionele hoofdstraffen: gevangenisstraf van acht dagen en méér, werkstraf van zesenvestig uren en méér, geldboete van 26 EUR en méér, straf onder elektronisch toezicht en autonome probatiestraf;
- de hoofdstraffen in politiezaken zijn: gevangenisstraf van één tot ten hoogste zeven dagen, werkstraf van twintig tot en hoogste vijfenveertig uren en een geldboete van één tot ten hoogste 25 EUR.

1.2. *Voor misdrijven gepleegd door rechtspersonen (art. 7bis Sw.)*

Voor rechtspersonen bestaat slechts één hoofdstraf: de geldboete.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 344.

2. De hoofdstraffen voor natuurlijke personen

2.1. De doodstraf

De doodstraf werd bepaald als straf voor sommige misdrijven in boek II Sw. (met name in titels I, *Vibis*, VIII en IX) en ook in enkele bijzondere strafwetten (Mil. Sw.; art. 30, § 3 wet 27 juni 1937 betreffende de regeling van de luchtvaart).

De doodstraf werd wel nog uitgesproken, maar reeds sinds 1863 was het de gewoonte ze krachtens het recht van genade, zelfs ambtshalve, om te zetten in een levenslange vrijheidsstraf (met als uitzondering de terechtstelling op 26 maart 1918 wegens een misdaad van gemeen recht te Veurne en de terechtstellingen na de Eerste en de Tweede Wereldoorlog wegens misdaden tegen de uitwendige veiligheid van de Staat).

De doodstraf werd afgeschaft bij wet van 10 juli 1996 en vervangen hetzij door levenslange opsluiting, hetzij door levenslange hechtenis.

2.2. Dwangarbeid

Ook deze straf was bepaald voor sommige misdrijven in boek II Sw. en in bepaalde bijzondere strafwetten. Bij wet van 10 juli 1996 werd de straf dwangarbeid vervangen door de straf opsluiting, die levenslang of tijdelijk kan zijn.

2.3. Opsluiting

De opsluiting is een criminele vrijheidsstraf, die levenslang of tijdelijk kan zijn. Bij samenloop van verscheidene misdaden kan de duur van de opsluiting, in geval van opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar, van tien jaar tot vijftien jaar of van vijf tot tien jaar, worden verhoogd tot vijf jaar boven het maximum (art. 62 Sw.). Ook in geval van herhaling kan de duur van de straf worden verhoogd tot vijf jaar boven het maximum (art. 54 Sw.). In bepaalde gevallen, zoals in het geval van verzwarende omstandigheden (art. 266 Sw.), kan het strafminimum worden verhoogd.¹

De levenslange opsluiting kan niet worden uitgesproken ten aanzien van personen die op het tijdstip van de misdaad de volle leeftijd van achttien jaar nog niet hadden bereikt (art. 12 Sw.). Dit is een strafverminderende verschoningsgrond.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 347.

2.4. Hechtenis

De hechtenis is een criminele vrijheidsstraf bepaald voor politieke misdaden, die levenslang of tijdelijk kan zijn (art. 3 wet 10 juli 1996 en de art. 7, 10, 11, 30*bis* Sw.). Bij samenloop van verscheidene politieke misdaden kan de duur van de hechtenis worden verhoogd tot vijf jaar boven het maximum, in geval van een hechtenis van vijftien tot twintig jaar, hechtenis van tien tot vijftien jaar of hechtenis van vijf tot tien jaar (art. 62 Sw.). In geval van herhaling kan het strafminimum worden verhoogd (art. 55, lid 3 Sw.).¹

2.5. Gevangenisstraf

De gevangenisstraf kan zowel een correctionele als een politiestraf zijn, afhankelijk van haar duur.

Een dag gevangenisstraf duurt vierentwintig uren. De duur van een maand gevangenisstraf is steeds 30 dagen, ongeacht de werkelijke duur van de maand waarin ze ingaat. Hieruit volgt dat twaalf maanden gevangenisstraf 360 dagen duren, terwijl de duur van een jaar gevangenisstraf 365 dagen bedraagt. Wanneer de wet een straf van ten hoogste twaalf maanden bepaalt, mag niet een gevangenisstraf van één jaar worden toegepast, want 12 maanden is slechts 360 dagen.² Alhoewel artikel 25 Sw. alleen de duur van de gevangenisstraf bedoelt, moet het, bij gebrek van enige andere wetsbepaling betreffende de berekening van de duur van een straf, ook op andere straffen worden toegepast, zoals bijvoorbeeld bij de vervallenverklaring van het recht een voertuig te besturen.³

Voor de wijziging van artikel 25 Sw. duurde de correctionele gevangenisstraf, behoudens andersluidende bepalingen, minstens 8 dagen en ten hoogste vijf jaar. Voor een met levenslange opsluiting, met opsluiting van twintig tot dertig jaar, vijftien tot twintig jaar of tien tot vijftien jaar strafbare misdaad die werd gecorrectionaliseerd op grond van verzachtende omstandigheden, bedroeg de duur van de correctionele gevangenisstraf ten hoogste tien jaar.

Door het verruimen van de correctionalisatiemogelijkheid, ingevoerd door de wet van 21 december 2009, werden de correctionele strafschalen aangepast.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 347.

² Cass. 19 december 1955, *Pas.* 1956, I, 393; Cass. 22 oktober 1973, *Pas.* 1974, I, 193; Cass. 15 oktober 1986, *Pas.* 187, I, 187; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 348.

³ Cass. 26 april 1954, *Pas.* 1954, I, 718.

Het nieuwe artikel 25 Sw. luidt als volgt:

“De duur van de correctionele gevangenisstraf is, behoudens de in de wet bepaalde gevallen, ten minste acht dagen en ten hoogste vijf jaar.

Hij is ten hoogste vijf jaar voor een met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste tien jaar voor een met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste vijftien jaar voor een met opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste achtentwintig jaar voor een met opsluiting van twintig jaar tot dertig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste achtendertig jaar voor een met opsluiting van dertig jaar tot veertig jaar strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

Hij is ten hoogste veertig jaar voor een met levenslange opsluiting strafbare misdaad die gecorrectionaliseerd is.

De duur van een dag gevangenisstraf is vierentwintig uren.

De duur van een maand gevangenisstraf is dertig dagen.”

De politiegevangenisstraf mag niet minder zijn dan één dag en niet meer dan zeven dagen bedragen, behoudens de bij wet uitgezonderde gevallen (art. 28 Sw.).

Door toepassing van de regels bij herhaling (art. 56, 562, lid 2 en 564 Sw.), samenloop (art. 60 Sw.) en de verzwarende omstandigheden, kan de rechter een gevangenisstraf opleggen die de voor wanbedrijven of overtredingen bepaalde maximumduur overschrijdt.

2.6. Voorlopige hechtenis

De voorlopige hechtenis, geregeld bij de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, is geen straf. Niettemin bepaalt artikel 30 Sw. dat elke hechtenis, vóór het onherroepelijk worden van de veroordeling ondergaan ten gevolge van het misdrijf, met uitzondering van de veroordeling tot een eenvoudige schuldigverklaring, wordt toegerekend op de duur van de nog lopende vrijheidsstraffen. Ze wordt eveneens toegerekend op de vervangende gevangenisstraf.¹

2.7. De werkstraf

De werkstraf, ingevoerd in 2002, is een hoofdstraf in correctionele zaken en in politiezaken. De veroordeelde verricht de werkstraf kosteloos tijdens de vrije tijd

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 349.

waarover hij naast zijn eventuele school- of beroepsactiviteiten beschikt, bij openbare diensten van de Staat, de gemeenten, de provincies, de gemeenschappen en de gewesten, dan wel bij verenigingen zonder winstoogmerk of bij stichtingen met een sociaal, wetenschappelijk of cultureel oogmerk (art. 37*sexies* Sw.).

Daar er niet voor elk misdrijf afzonderlijk een specifieke strafmaat werd vastgelegd, bepaalt de rechter het aantal uren van de werkstraf binnen de wettelijk vastgestelde grenzen. Krachtens artikel 37*quinqüies* Sw. bedraagt de duur van een werkstraf minstens twintig uren en ten hoogste driehonderd uren. Een werkstraf van vijfenveertig uren of minder is een politiestraf. Een werkstraf van meer dan vijfenveertig uren is een correctionele straf.

De rechter kan de werkstraf maar opleggen als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig of vertegenwoordigd is en nadat die, persoonlijk of via zijn advocaat, instemming heeft gegeven (art. 37*quinqüies*, § 3 Sw.). Bijgevolg is een veroordeling tot een werkstraf in het kader van een verstekprocedure niet mogelijk. De instemming van de beklaagde is vereist, daar krachtens artikel 4 EVRM niemand gedwongen kan worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.

Artikel 7, lid 2 Sw. verbiedt de rechter om de gevangenisstraf en de werkstraf samen op te leggen. De werkstraf als hoofdstraf verhindert niet de veroordeling tot bijkomende straffen.

Indien een werkstraf door de rechter wordt overwogen, door het Openbaar Ministerie wordt gevorderd of door de beklaagde wordt gevraagd, licht de rechter deze laatste vóór de sluiting van de debatten in over de draagwijdte van een dergelijke straf en hoort hem in zijn opmerkingen. De rechter kan hierbij eveneens rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter die weigert een door het Openbaar Ministerie gevorderde of door de beklaagde gevraagde werkstraf uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleden (art. 37*quinqüies*, § 3 Sw.).

Met het oog op het opleggen van een werkstraf, kunnen het Openbaar Ministerie, de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten en de vonnisgerechten aan de afdeling van de Dienst justitiehuisen van het (FOD Justitie) gerechtelijk arrondissement van de verblijfplaats van de in verdenkinggestelde, de beklaagde of de veroordeelde de opdracht geven een beknopt voorlichtingsverslag op te stellen en/of een maatschappelijke enquête uit te voeren (art. 37*sexies*, § 2 Sw.).

De rechter die een werkstraf oplegt, moet in dezelfde beslissing voorzien in een vervangende gevangenisstraf of een vervangende geldboete voor het geval de werkstraf niet wordt uitgevoerd (art. 37*quinqüies* Sw.).

De Potpourri II-wet past de werkstraf op enkele punten aan. Ten eerste is de werkstraf niet meer mogelijk voor feiten die strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van meer dan twintig jaar opsluiting als ze niet in wanbedrijven werden omgezet (art. 12 Potpourri II, art. 37*quinquies*, § 1, lid 2, 1° Sw. Ten tweede wordt de mogelijkheid om de werkstraf met (probatie) uitstel of opschorting uit te spreken afgeschaft (art. 58 Potpourri II).¹

2.8. Straf onder elektronisch toezicht

Elektronisch toezicht is mogelijk zowel als straf als in het kader van de voorlopige hechtenis. Dit deel bespreekt enkel het elektronisch toezicht als autonome straf.

Het elektronisch toezicht als autonome straf werd ingevoerd via de wet van 7 februari 2014. De Potpourri II-wet, die deze wet op een aantal punten wijzigt, voorziet dat de bepalingen van de wet van 7 februari 2014 gelijktijdig met de Potpourri II-wet in werking zouden treden, om zo verwarring en fouten te vermijden.

Waar een gevangenisstraf een daadwerkelijke vrijheidsberoving inhoudt, is de straf onder elektronisch toezicht eerder een vrijheidsbeperking. De veroordeelde krijgt een dagschema opgelegd waarbij hem/haar slechts is toegestaan de woning te verlaten voor noodzakelijke verplaatsingen, waarbij de aanwezigheid in de woonst of verblijfplaats wordt gecontroleerd.²

Het eerste doel van het invoeren van een elektronisch toezicht is het vervangen van gevangenisstraffen van korte duur, daar deze veelal niet worden uitgevoerd. Het tweede doel van het elektronisch toezicht is desocialisatie vermijden. Het elektronisch toezicht laat de mogelijkheid om tewerkstelling te behouden en het onderhouden van familiale en sociale contacten onverlet.³

Het elektronisch toezicht is enkel mogelijk voor misdrijven die gestraft worden met een gevangenisstraf van ten hoogste één jaar. De duur van het elektronisch toezicht als hoofdstraf moet dezelfde zijn als die van de gevangenisstraf die hij anders zou opleggen. Voor de vervangende gevangenisstraf staat een dag van de opgelegde straf onder elektronisch toezicht gelijk aan een dag gevangenisstraf (art. 37*ter*, § 1 Sw.). De duur van de straf onder elektronisch toezicht bedraagt minstens een maand en ten hoogste een jaar (art. 37*ter*, § 2 Sw.)

¹ S. DEPAUW en L. VAN PUYENBROECK, *Potpourri II: wijzigingen m.b.t. het strafrecht en de strafvordering*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 56.

² T. DECAIGNY, "Nieuwe correctionele hoofdstraffen: de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf", *T.Straf*: 2014/4, 213.

³ T. DECAIGNY, "Nieuwe correctionele hoofdstraffen: de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf", *T.Straf*: 2014/4, 212.

Net zoals bij de werkstraf dient de rechter de beklaagde in te lichten over de draagwijdte van de straf vóór de sluiting van de debatten. Eveneens kan de rechter de straf onder elektronisch toezicht slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig is of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven (art. 37ter, § 4 Sw.).

De rechter bepaalt de duur van de straf onder elektronisch toezicht en kan aanwijzingen geven omtrent de concrete invulling ervan (art. 37ter, § 5 Sw.).

Aan de straf onder elektronisch toezicht worden steeds de volgende algemene voorwaarden verbonden:

- 1° geen strafbare feiten plegen;
- 2° een vast adres hebben en, bij wijziging ervan, de nieuwe verblijfplaats onmiddellijk meedelen aan het Openbaar Ministerie en de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht;
- 3° gevolg geven aan de oproepingen van de bevoegde dienst voor het elektronisch toezicht en de concrete invulling bepaald door deze dienst naleven.

De rechter kan de veroordeelde bovendien aan geïndividualiseerde bijzondere voorwaarden onderwerpen in het belang van het slachtoffer. Deze voorwaarden hebben betrekking op het verbod om op bepaalde plaatsen te komen of met het slachtoffer contact op te nemen en/of op diens vergoeding (art. 37ter, § 5 Sw.).

Zoals reeds gezegd, wijzigt Potpourri II het elektronisch toezicht op een aantal vlakken. Zo voert artikel 44 Potpourri II een gelijkschakeling in van een dag van de opgelegde straf onder elektronisch toezicht met een dag vervangende gevangenisstraf. Dit om te vermijden dat de vervangende gevangenisstraf minder lang zou zijn dan de hoofdstraf. Artikel 45 Potpourri II voegt een nieuw artikel 37quater Sw. in, dat de procedure van het elektronisch toezicht wijzigt.¹

2.9. Autonome probatiestraf

De autonome probatiestraf werd ingevoerd door de wet van 10 april 2014 tot invoering van de probatie als autonome straf in het Strafwetboek en tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie.

Een autonome probatiestraf bestaat uit de verplichting bijzondere voorwaarden na te leven gedurende een bepaalde termijn, die door de rechter worden bepaald. De autonome probatiestraf dient uitdrukkelijk onderscheiden te worden van het uitstel

¹ S. DEPAUW en L. VAN PUYENBROECK, *Potpourri II: wijzigingen m.b.t. het strafrecht en de strafvordering*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 61.

van tenuitvoerlegging van een straf en opschorting van een uitspraak van een veroordeling. Sociale integratie is dan wel een belangrijk doel van de autonome probatiestraf, maar de nadruk ligt voornamelijk op de strafcomponent. Er wordt uitdrukkelijk geopteerd voor de autonome probatiestraf als ‘justitiële begeleiding’, eerder dan een ‘sociale begeleiding’. De behandeling als hulpverlening primeert niet.¹

De autonome probatiestraf kan worden opgelegd voor feiten die van dien aard zijn om door een politiestraf of een correctionele staf gestraft te worden. De rechter voorziet in een vervangende gevangenisstraf of in een vervangende geldboete die van toepassing kan worden ingeval de autonome probatiestraf niet wordt uitgevoerd (art. 37*octies*, § 1 Sw.).

De duur van de autonome probatiestraf bedraagt minstens zes maanden en ten hoogste twee jaar. Een autonome probatiestraf van twaalf maanden of minder is een politiestraf. Een autonome probatiestraf van een jaar of meer is een correctionele straf (art. 37*octies*, § 2 Sw.).

Net zoals bij de werkstraf dient de rechter de beklaagde in te lichten over de draagwijdte van de straf vóór de sluiting van de debatten. Eveneens kan de rechter de autonome probatiestraf slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig is of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven (art. 37*octies*, § 3 Sw.). De rechter bepaalt de duur van de autonome probatiestraf en geeft aanwijzingen omtrent de invulling van de autonome probatiestraf (art. 37*octies*, § 4 Sw.).

Wie tot een autonome probatiestraf is veroordeeld, wordt onderworpen aan een justitiële begeleiding die wordt uitgeoefend door een justitieassistent van de Dienst justitiehuisen van de federale overheidsdienst Justitie van het gerechtelijk arrondissement van zijn verblijfplaats. Op de tenuitvoerlegging van de autonome probatiestraf wordt toegezien door de probatiecommissie van de verblijfplaats van de veroordeelde waaraan de justitieassistent rapporteert (art. 37*novies*, § 1 Sw.). Indien de autonome probatiestraf niet of slechts gedeeltelijk wordt uitgevoerd, meldt de justitieassistent dit onverwijld aan de probatiecommissie. De commissie stelt een met redenen omkleed verslag op met het oog op de toepassing van de vervangende straf, dat ter kennis wordt gebracht van de veroordeelde, het Openbaar Ministerie en de justitieassistent. In dit geval kan het Openbaar Ministerie beslissen de in de rechterlijke beslissing voorziene vervangende gevangenisstraf of geldboete uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de autonome probatiestraf die reeds door de veroordeelde is uitgevoerd (art. 37*undecies*, § 1 Sw.).

¹ T. DECAIGNY, “Nieuwe correctionele hoofdstraffen: de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf”, *T. Straft*: 2014/4, 212.

In tegenstelling tot de Probatiewet, ligt het zwaartepunt hier niet bij het uitgesproken vonnis, maar bij de justitieassistent en de probatiecommissie. De rol van de vonnisrechter blijft beperkt tot het geven van aanwijzingen omtrent de invulling van de probatiestraf. De concrete invulling wordt vastgelegd in overeenkomst met de justitieassistent.¹

De artikelen 48 tot en met 58 Potpourri II brengen een aantal wijzigingen aan, aan de nog niet in werking getreden wet van 10 april 2014. Krachtens artikel 51 Potpourri II is de autonome probatie niet mogelijk voor feiten die strafbaar zouden zijn met meer dan twintig jaar opsluiting als ze niet in wanbedrijven werden omgezet. Artikelen 48 tot en met 50 en 52 Potpourri II herformuleren voornamelijk wat de wet van 2014 reeds bepaalde. Ook bepaalt artikel 58 Potpourri II dat de autonome probatiestraf niet met uitstel kan worden opgelegd.²

2.10. Geldboete

2.10.1. Voorafgaande opmerkingen

Een geldboete is een vermogensstraf die bestaat in de verplichting om vanaf het definitieve vonnis een bepaalde geldsom te betalen. De geldboete is een hoofdstraf wanneer de rechter haar voor een bepaald misdrijf oplegt zonder daarbij een vrijheidsstraf of werkstraf uit te spreken. In criminele zaken ten laste van natuurlijke personen kan de geldboete nooit een hoofdstraf zijn. De geldboete wegens overtreding bedraagt ten minste één euro en ten hoogste vijftientwintig euro, behoudens de bij de wet uitgezonderde gevallen.

De geldboete wegens misdaad of wanbedrijf bedraagt ten minste zesentwintig euro (art. 38 Sw.). De geldboete kan ook een vervangende straf zijn, die wordt opgelegd in geval van de niet-uitvoering van de werkstraf.³

De geldboete mag niet verward worden met de minnelijke schikking (art. 216bis Sv.) of de administratieve geldboetes op grond van het Sociaal Strafwetboek. Zij worden niet beschouwd als straffen in de enge zin.

De geldboete is in beginsel persoonlijk. In sommige gevallen kunnen andere personen aangesproken worden voor de uitgesproken geldboeten, ook al hebben ze het misdrijf niet zelf gepleegd. In hoofde is de geldboete geen straf, maar een burgerlijke schuld

¹ T. DECAIGNY, “Nieuwe correctionele hoofdstraffen: de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf”, *T.Straf*: 2014/4, 214.

² S. DEPAUW en L. VAN PUYENBROECK, *Potpourri II: wijzigingen m.b.t. het strafrecht en de strafvordering*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 62.

³ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 353.

(bijvoorbeeld art. 67 Wegverkeerswet). De burgerlijk aansprakelijke persoon die de geldboete van de veroordeelde betaald heeft, kan deze van hem terugvorderen.

In sommige gevallen zijn vermeningvuldigingsregels van toepassing, zoals bijvoorbeeld in artikel 433ter tot *octies* en *decies* tot *duodecies* Sw., waar wordt bepaald dat de boete zo veel keer wordt toegepast als er slachtoffers zijn.

2.10.2. Inning ten bate van de Staat

De geldboete wordt geïnd ten bate van de Staat (art. 38, lid 3 Sw.).

2.10.3. De euro

Bij de invoering van de euro heeft de wetgever niet gesleuteld aan de in de wet voorkomende bedragen in Belgische frank. De bedragen van de geldsommen worden geacht rechtstreeks te zijn uitgedrukt in euro.¹

2.10.4. Opdecienen

Om de geldboeten te handhaven en ze te beschermen tegen muntontwaarding en inflatie, heeft de wetgever de verplichting ingevoerd om strafrechtelijke geldboeten met een bepaald aantal opdecienen te verhogen (Wet 5 maart 1952). Een opdeciem is een bijkomende verhoging met één tiende per eenheid van de geldboete.²

Op basis van art. 2 Wet van 28 december 2011 worden de geldboetes verhoogd met vijftig opdecienen, d.w.z. vermenigvuldigd met factor 6.

Vanaf 1 januari 2017, ingevolge de programmawet van 25 december 2016, werden de opdecienen opnieuw verhoogd. De factor, waarmee de geldboeten zoals bepaald door het strafwetboek dienen te worden verhoogd, stijgt van 6 naar 8. Feiten gepleegd vóór 1 januari 2017 en die nog niet berecht zijn, blijven onderworpen aan de oude factor 6. Voor feiten van daarna levert de nieuwe regelgeving aldus een aanzienlijke verhoging op.

2.10.5. De vervangende gevangenisstraf

Wanneer de rechter tegen een natuurlijke persoon een geldboete uitspreekt, moet hij behoudens wettelijke uitzonderingen, een vervangende gevangenisstraf uitspreken

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 353.

² F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 354.

(art. 40 en 41 Sw.). De beslissing waarbij een geldboete wegens een bij het Strafwetboek bepaald misdrijf wordt uitgesproken, zonder dat tegelijkertijd een vervangende gevangenisstraf is wordt bepaald is onwettig.¹ Deze straf heeft tot doel de geldboete te vervangen die niet betaald wordt.

Bij niet-betaling binnen de twee maanden kan de vervangende gevangenisstraf ten uitvoer worden gelegd. Deze twee maanden beginnen te lopen van de uitspraak van het vonnis of het arrest indien het op tegenspraak is gewezen, of vanaf de dag van de betekening, indien het bij verstek is gewezen (art. 40 Sw.). Alleen het Openbaar Ministerie is hiervoor bevoegd. De bevoegdheid van de rechter is beperkt tot het beslissen dat bij wanbetaling de boete vervangen kan worden door een gevangenisstraf waarvan hij de duur bepaalt.

De wet bepaalt enkel een maximumduur voor de vervangende gevangenisstraf (art. 40 Sw.). Door een samenlezing van de artikelen 25, 28, 38, en 83 Sw. heeft de rechtspraak ook een minimumduur bepaald:

- acht dagen in criminele zaken (art. 83 Sw.);
- acht dagen in correctionele zaken (art. 25 en 38 Sw.);
- één dag in politiezaken (art. 28 en 38 Sw.).

In bepaalde gevallen kan een vervangende gevangenisstraf van een langere duur dan die bepaald in artikel 40 Sw. worden opgelegd (bijvoorbeeld bij herhaling (art. 56 Sw) en samenloop (art. 58, 59 en 60 Sw.)). De vervangende gevangenisstraf kan maximum zes maanden bedragen in geval van wanbedrijf na misdaad of wanbedrijf wanneer de voorwaarden voor herhaling vervuld zijn.

3. De hoofdstraf voor rechtspersonen

3.1. De geldboete

Krachtens artikel 7bis Sw. is de geldboete de exclusieve hoofdstraf voor rechtspersonen, zowel in criminele zaken, correctionele zaken als in politiezaken. De wetgever achtte het niet opportuun om de straffen die van toepassing zijn voor natuurlijke personen (zoals de vrijheidsstraf, de werkstraf, ...) toe te passen op rechtspersonen. Er werd voorzien in een omzettingssysteem, om zo het strafstelsel voor rechtspersonen zo veel mogelijk te laten aansluiten bij dat van de natuurlijke personen. Dit omzettingssysteem geldt voor de criminele en correctionele zaken. Voor politiezaken is er geen omzettingssysteem, maar een algemeen geldend systeem.

¹ Cass. 21 februari 1989, *Pas.* 1989, I, 630.

De geldboetes voor rechtspersonen worden geregeld door artikel 41*bis* Sw.:

*§ 1. De geldboeten toepasselijk op misdrijven gepleegd door rechtspersonen, zijn:
in criminele en correctionele zaken:*

- *wanneer de wet op het feit levenslange vrijheidsstraf stelt: geldboete van tweehonderdveertig duizend euro tot zevenhonderdtwintigduizend euro;*
- *wanneer de wet op het feit vrijheidsstraf en geldboete stelt, of een van de straffen alleen: geldboete van minimum vijfhonderd euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum tweeduizend euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;*
- *wanneer de wet op het feit enkel geldboete stelt: geldboete met minimum en maximum als door de wet op het feit gesteld;*

in politiezaken:

- *geldboete van vijftentwintig euro tot tweehonderdvijftig euro*

§ 2. Voor het bepalen van de straf bedoeld in § 1 zijn de bepalingen van Boek I van toepassing.

Indien een strafbepaling de gevangenisstraf in dagen uitdrukt en niet in maanden, moet de minimumgeldboete vijfhonderd euro bedragen, tenzij de minimumgeldboete voor natuurlijke personen hoger is. De maximumgeldboete bedraagt dan tweeduizend euro, tenzij deze boete lager ligt dan het dubbele van de maximumgeldboete voor de natuurlijke personen.¹

Voor misdaden strafbaar gesteld met een levenslange vrijheidsstraf kunnen rechtspersonen een geldboete van 240 000 tot 720 000 EUR krijgen.²

Een vervangende vrijheidsstraf kan niet worden opgelegd. De regels met betrekking tot de opdecieimen zijn echter wel onverminderd van toepassing.

¹ Cass. 28 juni 2005.

² F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 376.

IV. BIJKOMENDE STRAFFEN

1. Bijkomende straffen voor natuurlijke personen

1.1. *Bijzondere verbeurdverklaring*

1.1.1. Algemeen

De bijzondere verbeurdverklaring is een rechterlijke beslissing waardoor de veroordeelde het eigendomsrecht wordt ontnomen over bepaalde goederen die verband houden met het gepleegde misdrijf. Het moet gaan om voorwerpen die worden aangewezen door artikel 42 e.v. Sw. of door bijzondere wetten. De algemene verbeurdverklaring van het geheel of een deel van het patrimonium is dan ook verboden door artikel 17 Gw.

Er bestaan meerdere soorten verbeurdverklaringen. In de regel is de bijzondere verbeurdverklaring een bijkomende straf, maar de verbeurdverklaring kan ook opgelegd worden als beveiligingsmaatregel. Ook kan de verbeurdverklaring een gemengd karakter hebben, wanneer zij zowel strekt tot straf als tot herstel van de schade die door het misdrijf werd veroorzaakt.¹

De bijzondere verbeurdverklaring mag niet verward worden met de inbeslagname waarvan sprake is in de artikelen 35 tot en met 39 Sv., die slechts een tijdelijke opsporings- of onderzoeksmaatregel is.

De wet 20 mei 1997 betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagnemingen en verbeurdverklaringen heeft in het Belgisch recht de nodige bepalingen ingevoerd die de internationale juridische samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van voorlopige maatregelen, inbeslagnemingen en verbeurdverklaringen mogelijk maken. Enerzijds, bepaalt deze wet de voorwaarden voor tenuitvoerlegging in België van buitenlandse verzoeken, anderzijds, voegt zij een nieuw artikel 43ter Sw. in en wijzigt zij ook het Wetboek van Strafvordering. Krachtens artikel 43ter Sw. kan de bijzondere verbeurdverklaring worden uitgesproken voor zaken die zich buiten het grondgebied van de Belgische Staat bevinden. Dezelfde wet van 1997 creëerde een systeem van tenuitvoerlegging in België van beslissingen tot verbeurdverklaring uitsproken door een rechterlijke autoriteit in het buitenland.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 357.

1.1.2. Voorwerp van de bijzondere verbeurdverklaring

1.1.2.1. *De traditionele verbeurdverklaring (art. 42, 1° en 2° Sw.)*

1.1.2.1.1. Voorwerp

Krachtens artikel 42 wordt de bijzondere verbeurdverklaring toegepast:

1° Op de zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, en op die welke gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, wanneer zij eigendom van de veroordeelde zijn;

Met ‘zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken’ worden de zogenaamde *corpus delicti*, bijvoorbeeld de vervalste identiteitskaart, het zonder machtiging gedragen vuurwapen, de verkochte drugs,

Ook zaken die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf vallen hieronder. Dit zijn de zogenaamde instrumenten van het misdrijf, zoals bijvoorbeeld inbrekersgerief, het moordwapen, vergif, het voertuig waarmee de dief zich ter plaatse begaf,

De feitenrechter oordeelt op onaantastbare wijze of een zaak gediend heeft tot het plegen van het misdrijf.¹

De bewoordingen ‘gediend’, ‘bestemd’ en ‘plegen’ sluiten noodzakelijk het begrip misdadig opzet in zich, derhalve kan de bedoelde verbeurdverklaring niet uitgesproken worden wegens een onopzettelijk misdrijf.²

De woorden ‘tot het plegen van het misdrijf’ geven aanleiding tot tegenstrijdige opvattingen in rechtsleer en rechtspraak:

- volgens een enge interpretatie, zouden enkel worden bedoeld de handelingen begrepen tussen het begin van uitvoering en de voltooiing van het misdrijf. Het grootste gedeelte van de rechtsleer en rechtspraak kleven deze opvatting aan;
- volgens een ruime interpretatie, minder algemeen aanvaard, zouden ook de voorbereidende handelingen en die welke volgen op de voltooiing van het misdrijf worden beoogd.

¹ Cass. 5 juni 1944, *Pas.* 1944, I, 371; Cass. 16 juni 1969, *Pas.* 1969, I, 959; Cass. 2 oktober 1973, *Pas.* 1974, I, 112.

² Cass. 18 december 1984, *Pas.* 1985, I, 489; Cass. 20 september, *Pas.* 1944, I, 371

2° *Op de zaken die uit het misdrijf voortkomen.*

De bepaling is enkel van toepassing op misdrijven die een voorwerp voortbrengen. Bedoeld worden de producten van het misdrijf, zoals bijvoorbeeld valse bankbiljetten, valse cheques, ...

De feitenrechter beslist op onaantastbare wijze of een zaak voortkomt uit een misdrijf, maar het Hof van Cassatie en de rechtsleer huldigen ter zake een restrictieve interpretatie.

1.1.2.1.2. **Belangrijke opmerkingen in verband met artikel 42, 1° en 2° Sw.**

Krachtens artikel 43*bis*, lid 5 Sw. kan de bijzondere verbeurdverklaring van onroerende goederen enkel worden uitgesproken voor zover zij schriftelijk door het Openbaar Ministerie werd gevorderd.

De verbeurdverklaring kan enkel worden uitgesproken met betrekking tot zaken die gediend hebben of die bestemd waren tot het plegen van het misdrijf die eigendom zijn van de veroordeelde. De rechter moet zich bij het bepalen van de eigendom plaatsen op het ogenblik van het misdrijf. De verbeurdverklaring kan ook worden uitgesproken wanneer de dader slechts mede-eigenaar of naakte eigenaar is. Op deze vereiste gelden een paar uitzonderingen. Zo moet krachtens artikel 505 Sw. het voorwerp van een witwasmisdrijf ook verbeurdverklaard worden als het niet het eigendom is van de witwasser. Ook voor producten die uit een misdrijf voortkomen, stelt de wetgever deze voorwaarde niet.¹

Bij opzettelijke misdaden en wanbedrijven is de rechter verplicht de verbeurdverklaring in de gevallen bedoeld in artikel 42, 1° en 2° Sw. uit te spreken (art. 43, lid 1 Sw.). Bij onopzettelijke misdrijven, kan de verbeurdverklaring niet, tenzij in de gevallen dat de wet ze uitdrukkelijk zou toelaten of bevelen. Bij overtredingen bepaalt artikel 43, lid 2 Sw. dat de bijzondere verbeurdverklaring van de zaken bedoeld in artikel 42, 1° en 2° Sw. alleen wordt uitgesproken in de gevallen bij wet bepaald.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 359.

1.1.2.2. Verbeurdverklaring van vermogensvoordelen

1.1.2.2.1. Voorwerp

Volgens de artikelen 42, 3° en 43bis, lid 2 Sw. wordt de bijzondere verbeurdverklaring ook toegepast:

1° Op de vermogensvoordelen die rechtstreeks uit het misdrijf zijn verkregen, op de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en op de inkomsten uit de belegde voordelen.

Bedoeld worden de primaire voordelen. Dit zijn alle goederen en waarden die de dader van het misdrijf bij het plegen ervan rechtstreeks heeft verkregen en die zich nog in natura in zijn vermogen bevinden. Dit kan zowel de prijs van de misdaad of van het contract zijn, de tegenwaarde van transactie, onrechtmatige winsten. Ook besparingen gegenereerd door een fiscaal misdrijf kunnen als vermogensvoordeel worden beschouwd.¹

Worden als voorbeelden geciteerd tijdens de parlementaire voorbereiding: de gestolen goederen en het bedrag van de levensverzekering die de dader van een moord daardoor heeft verkregen.

Andere voorbeelden: de vermogensvoordelen verkregen door drugtransacties,² de winst gehaald uit een verboden loterij,³ de huuropbrengsten van onwettig geplaatste reclameborden ...⁴

2° Op de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld

De memorie van toelichting noemt dit de ‘vervangingsgoederen’. Vermits de primaire voordelen meestal zeer snel worden omgeruild, omgevormd of verdeeld om ieder spoor van het misdrijf uit te wissen, wordt de verbeurdverklaring ook toepasselijk gemaakt op de vervangingsgoederen. De memorie van toelichting geeft als voorbeeld: de goederen die met het gestolen geld worden aangekocht.⁵

Hier volstaat een onrechtstreeks verband tussen het misdrijf en het te verbeurdverklaren goed.

¹ MvT, nr. 987/1, 3; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 360.

² Corr. Antwerpen 14 april 1994.

³ Antwerpen 20 maart 1992.

⁴ Gent 20 juni 1996.

⁵ MvT, nr. 987/1, 4.

3° Op de inkomsten uit de belegde voordelen

Hiermee worden bedoeld de interesten, de dividenden en opbrengsten van allerlei aard die voortvloeien uit de belegging van de primaire voordelen of de vervangingsgoederen. Het zijn inkomsten die onrechtstreeks voortkomen uit het misdrijf en dus niet als rechtmatige winsten kunnen worden beschouwd. De memorie van toelichting citeert als voorbeeld: rendement van de belegging van het bedrag van de levensverzekering verkregen door een moord.¹

1.1.2.2.2. Belangrijke opmerkingen in verband met artikel 42, 3° Sw.

De memorie van toelichting onderstreept dat de aard van de te verbeuren goederen geen rol speelt: het kunnen zowel roerende als onroerende, lichamelijke als onlichamelijke goederen zijn. Enkel het verband tussen deze goederen en het misdrijf is daarbij van belang.²

In tegenstelling tot artikel 42, 1° Sw. is voor artikel 42, 3° Sw. niet vereist dat de te verbeuren goederen eigendom zijn van de veroordeelde. Het volstaat dat ze in zijn vermogen kunnen worden gevonden. Nergens wordt gepreciseerd wat onder ‘vermogen’ moet worden verstaan. De memorie van toelichting spreekt over ‘bezittingen’.³ Deze stelling wordt eveneens bevestigd door het Hof van Cassatie: “Artikel 42, 3° Sw. verleent de rechter bij uitzondering rechtsmacht om de verbeurdverklaring uit te spreken tegen een derde; de rechter mag zich dus wettig bevoegd verklaren om kennis te nemen van de vordering tot vrijwillige tussenkomst van de derde die beweert recht te hebben op de zaak.”⁴

Artikel 43bis, lid 2 Sw. bepaalt dat indien de in artikel 42, 3° Sw. bedoelde zaken niet in het vermogen van de veroordeelde worden aangetroffen, dan raamt de rechter de geldwaarde ervan en heeft de verbeurdverklaring betrekking op een daarmee overeenstemmend bedrag. De bedoeling van dit artikel is dan ook diegene te treffen waarvan geweten is dat hij uit een misdrijf een van de in artikel 42, 3° Sw. bedoelde voordelen heeft verkregen, zonder dat bepaald kan worden wat er van die voordelen is geworden.⁵

Voor zijn raming moet de rechter steunen op alle beschikbare gegevens over de verkregen voordelen, over de activiteit of transactie die het misdrijf uitmaakt (bv. de hoeveelheid geleverde drugs) of zelfs op elk ander nuttig gegeven. Hij moet ook rekening houden met de inkomsten die de voordelen kunnen hebben opgebracht.

¹ MvT, nr. 987/1, 4.

² MvT, nr. 987/1, 4.

³ MvT, nr. 987/1, 4.

⁴ Cass. 31 juli 1995.

⁵ MvT, nr. 987/1, 5.

Hierbij moet hij enkel brutowinst in aanmerking nemen. Hij kan zich ook door een deskundige laten bijstaan.

Om de belangen van derden die beweren recht te hebben op de verbeurdverklarde zaak te vrijwaren, bepaalt artikel 43*bis*, lid 4 Sw. dat deze personen dit recht kunnen laten gelden binnen een termijn en volgens modaliteiten bepaald door de Koning.

Artikel 43*bis*, lid 3 Sw. spreekt over de verbeurdverklaring met toewijzing aan de burgerlijke partij. Ingeval de verbeurdverklarde zaken aan de burgerlijke partij toebehoren, zullen zij aan haar worden teruggegeven. De verbeurdverklarde zaken zullen haar eveneens worden toegewezen ingeval de rechter de verbeurdverklaring uitgesproken heeft omwille van het feit dat zij goederen en waarden vormen die door de veroordeelde in de plaats gesteld zijn van de zaken die toebehoren aan de burgerlijke partij of omdat zij het equivalent vormen van zaken die eigendom zijn van de burgerlijke partij.

Artikel 42, 3° geldt voor alle misdrijven, zowel die van het strafwetboek als die van de bijzondere strafwetten. Nochtans moet aanvaard worden dat ook hier de onopzettelijke misdrijven niet worden beoogd. Een ander verschil met artikel 42, 1° en 2° is dat de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen in beginsel facultatief is. De rechter kan de bijzondere verbeurdverklaring uitpreken, maar slechts voor zover schriftelijk gevorderd door de procureur des Konings (art. 43*bis* Sw.).

In 2014 voegde de wetgever een matigingsbevoegdheid voor de rechter in, in artikel 43*bis*, lid 7, waardoor de rechter het bedrag van de in het artikel 42, 3° Sw. bedoelde vermogensvoordelen of van de raming van de goederen die zich niet in het vermogen van de veroordeelde bevinden, om de veroordeelde geen onredelijk zware straf op te leggen.

1.1.3. Kaalpluk via verruimde verbeurdverklaring van vermogensvoordelen

Artikel 43*quater* Sw. werd ingevoerd door de kaalplukwet van 19 december 2002. De belangrijkste toevoeging van dit artikel is dat het de vereiste band tussen het bewezen verklaarde misdrijf en het verbeurd te verklaren vermogen doorknipt. Krachtens dit artikel kunnen dus vermogensbestanddelen die niet voortkomen uit bewezen verklaarde misdrijven, maar uit identieke of daarmee gelijkgestelde misdrijven waarvoor de beklaagde niet werd veroordeeld, verbeurd verklaard worden.

Deze vorm van bijzondere verbeurdverklaring kan enkel worden uitgesproken wanneer ze verband houdt met een van de limitatief opgesomde misdrijven in artikel 43*quater*, § 1 Sw.

De mogelijkheid tot deze vorm van verbeurdverklaring strekt zich uit tot goederen verworven in een periode die begint vijf jaar voor de in verdenkingstelling van de betrokkene en eindigt op de datum van de uitspraak over de verbeurdverklaring op grond van artikel 43^{quater} Sw. (art. 43^{quater}, § 3 Sw.). Dit noemt men de relevante periode.

Artikel 43^{quater}, § 2 stelt een verdeling van de bewijslast in tussen de beklaagde en het Openbaar Ministerie. De rechter kan deze verbeurdverklaring opleggen wanneer er ernstige en concrete aanwijzingen zijn dat de voordelen voortspruiten uit het misdrijf waarvoor de beklaagde veroordeeld werd, of uit identieke feiten, en de veroordeelde het tegendeel niet geloofwaardig maakt. Dit tegendeel kan tevens geloofwaardig gemaakt worden door elke derde die beweert recht te hebben op deze voordelen.

Deze verruimde verbeurdverklaring is facultatief, en wordt slechts uitgesproken na een uitdrukkelijke vordering van het Openbaar Ministerie. Op deze regel geldt echter een uitzondering voor het vermogen van een criminele organisatie (art. 43^{quater}, § 4 Sw.).

1.1.4. Bijzondere verbeurdverklaring en inbeslagneming

Om de verbeurdverklaring van onroerende goederen te vergemakkelijken, heeft de wetgever voorzien in een bijzondere procedure van bewarend beslag (art. 35bis Sv.). Dit moet bij deurwaardersexploot aan de eigenaar worden betekend.¹

1.1.5. Toepassing van de artikelen 42, 43, 43bis en 43ter op de bijzondere strafwetten

De artikelen 42, 43, 43bis en 43 ter Sw. zijn toepasselijk op de bijzondere strafwetten, indien die ten minste geen eigen bijzondere regeling van de verbeurdverklaring bevatten (art. 100 Sw.). Dit gebeurt echter zeer vaak, zoals in onder andere:

- artikel 4, § 6 Drugwet;
- artikel 50 tot en met 54 Wegverkeerswet.

1.1.6. Bijzondere verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel

In een aantal gevallen heeft de verbeurdverklaring niet het karakter van straf maar van een beveiligings- of politiemaatregel met een louter preventief karakter. Zij strekt er dan toe gevaarlijke of schadelijke voorwerpen uit de omloop te nemen en te doen vernietigen. Zij wordt dus uitgesproken tegen het goed, ongeacht de veroordeling van de beklaagde.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 361.

Zij wordt niet uitgesproken op basis van de artikelen 42, 43 of 43bis Sw.. De voorwaarden van deze artikelen, zoals de eigendomsvereiste in artikel 42, 1° Sw., gelden hier niet. De rechter mag de verbeurdverklaring echter niet het karakter geven van een veiligheidsmaatregel om de voorwaarden gesteld in deze artikelen te omzeilen. Daarom is de rechter enkel bevoegd deze maatregel op te leggen wanneer de mogelijkheid ondubbelzinnig uit een wettekst blijkt.¹

Een voorbeeld van deze maatregel is artikel 457 Sw.

1.2. Afzetting

Artikel 19 Sw. stelt:

“Bij alle arresten van veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot tijdelijke opsluiting of tot hechtenis van vijftien jaar tot twintig jaar of voor een langere termijn wordt tegen de veroordeelden de afzetting uitgesproken van de titels, graden, openbare ambten, bedieningen en betrekkingen, waarmee zij bekleed zijn.

Het hof van assisen kan die afzetting uitspreken tegen de veroordeelden tot hechtenis van tien jaar tot vijftien jaar of van vijf jaar tot tien jaar.”

De afzetting is geen wettelijk gevolg van de veroordeling en moet door de rechter worden uitgesproken. Wanneer een misdaad werd gecorrectionaliseerd, mag de afzetting niet worden uitgesproken omdat zij wordt gekoppeld aan de door de rechter uitgesproken criminele straf en niet aan misdrijf zoals het in de strafwet is omschreven.

De afzetting geldt enkel voor het verleden en niet voor de toekomst. De veroordeling doet de veroordeelde automatisch zijn titels, graden en de eventuele functies die hij op dat moment bekleedde, verliezen. Wat de toekomst betreft, kan de veroordeelde deze op elk moment terugwinnen.²

1.3. Ontzetting uit burgerlijke en politieke rechten

Artikel 31 Sw.: Bij alle vonnissen of arresten van veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot opsluiting van tien jaar of meer of tot gevangenisstraf van twintig jaar of meer wordt tegen de veroordeelden levenslange ontzetting uitgesproken van het recht om:

1° Openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen;

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 367.

² F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 369.

- 2° (...), verkozen te worden;
- 3° Enig ereteken te dragen of enige adellijke titel te voeren;
- 4° Gezworene of deskundige te zijn, als instrumentair of attesterend getuige bij akten op te treden; in rechte te getuigen, anders dan om enkel inlichtingen te geven;
- 5° Geroepen te worden tot het ambt van voogd, toezienend voogd of curator, behalve over hun eigen kinderen, of om het ambt van (gerechtelijk bewindvoerder over de goederen van een vermoedelijk afwezige) of bewindvoerder van een persoon die krachtens artikel 492/1 van het Burgerlijk Wetboek is beschermd uit te oefenen.
- 6° een wapen of munitie te vervaardigen, te wijzigen, te herstellen, over te dragen, voorhanden te hebben, te dragen, te vervoeren, in, uit, of door te voeren, of te dienen in de Krijgsmacht.

De arresten of vonnissen van veroordeling bedoeld in het vorige lid kunnen bovendien tegen de veroordeelden de ontzetting van het kiesrecht uitspreken, voor hun leven of voor twintig jaar tot dertig jaar.

Artikel 32 Sw.: De hoven en rechtbanken kunnen de veroordeelden tot opsluiting van vijf tot minder dan tien jaar, tot tijdelijke hechtenis of tot gevangenisstraf van tien tot minder dan twintig jaar, voor hun leven of voor tien jaar tot twintig jaar, geheel of ten dele ontzetten van de uitoefening van de rechten bedoeld in artikel 31.

Artikel 33 Sw.: Onder voorbehoud van de toepassing van de artikelen 31 en 32 kunnen de hoven en rechtbanken, in de gevallen bij de wet bepaald, de tot correctionele straffen veroordeelden voor een termijn van vijf jaar tot tien jaar, geheel of ten dele ontzetten van de uitoefening van de rechten genoemd in.

Artikel 33bis Sw.: Onder voorbehoud van de toepassing van de artikelen 31 en 32 zullen de hoven en rechtbanken de tot correctionele straffen veroordeelden kunnen ontzetten van de uitoefening van het recht bedoeld in artikel 31, tweede lid, voor een termijn van vijf jaar tot tien jaar.

De ontzetting uit de rechten is hetzij een bijkomende straf gekoppeld aan de aard van de uitgesproken straf, hetzij een bijkomende straf gekoppeld aan het misdrijf zelf. Naargelang de aard van de uitgesproken hoofdstraf is de ontzetting verplicht of facultatief, levenslang of tijdelijk, en geldt zij voor het geheel of slechts een gedeelte van de in artikel 31 Sw. opgesomde rechten.¹

In tegenstelling tot de afzetting, werkt de ontzetting voor de toekomst. Is de ontzetting tijdelijk, dan herwint de veroordeelde zijn rechten wanneer de termijn bedoeld in artikel 34 Sw. verstreken is.

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 370.

1.4. Publicatie van de veroordeling

De publicatie van de veroordeling is niet opgenomen in artikel 7 Sw. Toch zijn er in de wet enkele gevallen voorzien waarbij de publicatie van het vonnis of het arrest verplichtend of facultatief als bijkomende straf wordt opgelegd (bv. art. 18, 457, 500, 501 en 502 Sw.) of op grond van een bijzondere strafwet. De bekendmaking van het vonnis of het arrest kan een staf zijn, maar in andere gevallen kan het ook een beveiligings- of informatiemaatregel zijn. In sommige gevallen kan deze straf ook het karakter hebben van een schadevergoeding ten voordele van de benadeelde partij.

In criminele zaken bepaalt artikel 18 Sw. dat het arrest houdende de veroordeling tot levenslange opsluiting of levenslange hechtenis, tot opsluiting of hechtenis van twintig jaar tot dertig jaar of van dertig jaar tot veertig jaar bij uittreksel wordt gedrukt en aangeplakt in de gemeente waar de misdaad is gepleegd en die waar het arrest is gewezen.

In correctionele zaken is de publicatie van de veroordeling eerder uitzonderlijk. Zij kan verplicht zijn (bv. art. 457 Sw.) of facultatief (bv. art. 502 Sw.).¹

1.5. Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank is een verplichte bijkomende straf bij veroordelingen wegens herhaling, behalve indien de vroegere straf werd opgelegd voor een politieke misdaad. Ze is bovendien verplicht bij een veroordeling tot een criminele straf op grond van een aantal misdrijven, die de wetgever gevaarlijk voor de maatschappij acht (art. 34ter Sw.). Ze is facultatief in geval recidive, dat geen wettelijke herhaling uitmaakt, bij de veroordeling van een persoon, die, na tot een straf van ten minste vijf jaar gevangenis te zijn veroordeeld wegens feiten waardoor opzettelijk ernstig lijden of ernstig lichamelijk letsel of schade aan de geestelijke gezondheid wordt veroorzaakt, binnen een termijn van tien jaar vanaf het in kracht van gewijsde gaan van de veroordeling, opnieuw veroordeeld wordt wegens gelijkaardige feiten (art. 34^{quater} Sw.). Ze kan bovendien facultatief uitgesproken worden bij een (eerste) veroordeling op grond van een hele reeks misdrijven: artikelen 136bis, 136ter, 136^{quater}, 136^{quinquies}, 136^{sexies}, 136^{septies}, 347bis, § 4, 1° *in fine*, 393, 394, 395, 396, 397, 417^{quater}, lid 3, 2°, 433^{octies}, 1°, 475, 518, lid 3, en 532, 371/1, tweede en derde lid, 372, 373, tweede en derde lid, 377, eerste, tweede, vierde en zesde lid.²

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 368.

² F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 372.

De wet van 26 april 2007, in werking getreden op 1 januari 2012, vervangt het eerder geldende systeem van terbeschikkingstelling aan de regering.

De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank heeft een duur van minimaal 5 en maximaal 15 jaar en gaat in na het verstrijken van de effectieve hoofdgevangenisstraf of van de opsluiting. De strafuitvoeringsrechtbank is bevoegd om voorafgaand aan het verstrijken van de straf te beslissen om ofwel de veroordeelde zijn vrijheid verder te benemen, ofwel de veroordeelde in vrijheid onder toezicht te stellen. De strafuitvoeringsrechtbank volgt eveneens de verdere uitvoering van de straf op en beslist over de modaliteiten ervan.¹

1.6. Andere bijkomende straffen

De bijzondere strafwetten voorzien nog een aantal bijkomende straffen waaronder:

- het verval van het recht tot sturen:
zie artikelen 38 tot en met 49 Wegverkeerswet.
- het beroepsverbod en bedrijfssluiting:
zie artikelen 382 en 388 Sw., artikel 4, § 2 Drugwet van 24 februari 1921, wet van 2 juni 1998, ...

2. Bijkomende straffen voor rechtspersonen

2.1. De bijzondere verbeurdverklaring

De regels die gelden voor natuurlijke personen zijn onverkort van toepassing op de rechtspersoon, op één uitzondering na. Artikel 7*bis* Sw. bepaalt echter dat de bijzondere verbeurdverklaring ten aanzien van de publiekrechtelijke rechtspersoon enkel betrekking kan hebben op goederen die vatbaar zijn voor burgerlijk beslag. Hiermee refereert de bepaling impliciet aan artikel 1412*bis*, § 2 Sw. dat uitzonderingen bevat op de principiële beslagimmunitet van de goederen van publieke rechtspersonen. Deze uitzondering geldt enkel voor artikel 42, 1° Sw. en werd niet uitgebreid naar artikel 42, 2° en 3° Sw..²

2.2. De ontbinding

De ontbinding is een facultatieve bijkomende criminele of correctionele straf voor rechtspersonen die de rechter slechts in twee gevallen kan uitspreken (art. 35 Sw.):

¹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 372.

² F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 378.

- wanneer de rechtspersoon opzettelijk is opgericht om de strafbare werkzaamheden te verrichten waarvoor hij wordt veroordeeld;
- wanneer hij opzettelijk van zijn doel is afgewend om dergelijke werkzaamheden te verrichten.

Wanneer de rechter de ontbinding uitspreekt, verwijst hij de zaak naar het gerecht dat bevoegd is kennis te nemen van de vereffening van de rechtspersoon (art. 35, lid 2 Sw.).

2.3. Tijdelijk of definitief verbod om een bepaalde werkzaamheid te verrichten

Het verbod om bepaalde werkzaamheden te verrichten is een facultatieve bijkomende criminele of correctionele straf voor rechtspersonen die de rechter kan uitspreken in de gevallen door de wet bepaald (art. 36 Sw.). De wetgever moet per categorie van misdrijf, of voor elk misdrijf afzonderlijk in deze bijkomende sanctie voorzien.

Krachtens artikel 7bis, lid 2, 2° Sw. mag het verbod geen betrekking hebben op werkzaamheden die behoren tot een opdracht van openbare dienstverlening.

2.4. Sluiting van één of meer bedrijven

Ook dit is een facultatieve bijkomende criminele of correctionele straf voor rechtspersonen die de rechter kan uitspreken in de gevallen door de wet bepaald (art. 37 Sw.).

Krachtens artikel 7bis, lid 2, 3° Sw. mag het verbod geen betrekking hebben op werkzaamheden die behoren tot een opdracht van openbare dienstverlening.

2.5. Bekendmaking of verspreiding van de beslissing

De bekendmaking of verspreiding van de beslissing op kosten van de rechtspersoon kan door de rechter worden uitgesproken in de gevallen bepaald door de wet (art. 37bis Sw.).

V. STRAFRECHTELIJKE BEVEILIGINGSMAATREGELEN

1. Ten aanzien van minderjarigen

De wetten van 15 mei en 13 juni 2006 tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd bepalen een heel gamma van maatregelen die door de jeugdrechter kunnen worden opgelegd aan minderjarigen. De maatregelen die de jeugdrechter kan nemen ten aanzien van minderjarigen zijn onder andere (art. 37, § 2

wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade):

- berisping;
- plaatsing onder toezicht van een sociale dienst;
- plaatsing onder een intensieve educatieve begeleiding van een opvoedkundige dienst of van een natuurlijk persoon;
- een prestatie van opvoedkundige aard en algemeen nut van maximum 150 uren;
- het opleggen van een ambulante behandeling bij een psychologische of psychiatrische dienst, bij een dienst voor seksuele opvoeding of bij een dienst deskundig inzake alcohol- of drugsverslaving;
- toevertrouwen aan een rechtspersoon die de verwezenlijking van een opleiding of deelname aan een georganiseerde activiteit begeleidt;
- plaatsing bij een particulier of in een geschikte inrichting, met het oog op zijn huisvesting, behandeling, opvoeding, onderrichting of beroepsopleiding;
- toevertrouwen aan een openbare instelling voor observatie en opvoeding onder toezicht;
- plaatsen in een ziekenhuisdienst;
- residentiële plaatsing in een dienst deskundig op het gebied van alcohol- of drugsverslaving;
- residentiële plaatsing in hetzij een open afdeling, hetzij een gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst.

2. Internering

De internering werd ingevoerd bij wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers. De internering heeft niet het karakter van een straf, maar van een beveiligingsmaatregel.

Bij wet van 21 april 2007 betreffende de internering van personen met een geestesstoornis, zoals gewijzigd door de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, heeft de Wet tot bescherming van de maatschappij opgeheven. Naast de bescherming van de maatschappij, ligt de nadruk tevens op het zoeken naar een therapeutische behandeling voor personen met een geestesstoornis die een misdrijf pleegden. De wet van 4 mei 2016 houdende internering brengt de geïnterneerden onder de bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechtbanken. De Commissies tot Bescherming van de Maatschappij, worden afgeschaft. De nieuwe wet stelt de internering afhankelijk van een voorafgaand psychiatrisch of psychologisch deskundigenonderzoek en kent slachtoffers meer rechten toe in de uitvoeringsfase.

De onderzoeksgerechten, tenzij het gaat om misdaden of wanbedrijven die worden beschouwd als politieke misdrijven of drukpersmisdrijven, behoudens voor druk-

persmisdrijven die door racisme of xenofobie ingegeven zijn, en de vonnisgerechten kunnen de internering bevelen van een persoon:

- 1° die een misdaad of wanbedrijf heeft gepleegd die de fysieke of psychische integriteit van derden aantast of bedreigt; en
- 2° die op het ogenblik van de beslissing aan een geestesstoornis lijdt die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden tenietdoet of ernstig aantast; en
- 3° bij wie het gevaar bestaat dat hij als gevolg van zijn geestesstoornis, eventueel in samenhang met andere risicofactoren, opnieuw feiten zoals bedoeld in 1° zal plegen (art. 9, § 1 wet van 5 mei 2014 betreffende de internering).

VI. VERVANGENDE STRAFFEN

1. De geldboete vervangende gevangenisstraf

Krachtens artikel 40 Sw. dient de rechter steeds een vervangende gevangenisstraf uit te spreken subsidiair aan de veroordeling tot een geldboete, teneinde te voorkomen dat de veroordeling tot een geldboete zonder gevolg zou blijven ten aanzien van een onvermogen om de onwillinge veroordeelde. De rechter is verplicht een vervangende gevangenisstraf op te leggen, maar enkel het Openbaar Ministerie is bevoegd om te oordelen over de opportuniteit van de tenuitvoerlegging van de vervangende gevangenisstraf.

De rechter dient de duur van de vervangende gevangenisstraf bij vonnis of het arrest te bepalen. De maximale duur bij misdaden is zes maanden, drie maanden bij wanbedrijven en drie dagen bij overtredingen. Indien de voorwaarden voor herhaling vervuld zijn, kan de maximumduur echter verlengd worden (art. 56 Sw.). De minimumduur wordt niet bepaald door de wetgever, maar wordt bepaald door de minimumduur zoals vastgelegd in de artikelen 25, 28, 38 en 83 Sw.

De geldboete vervangende gevangenisstraf kan worden uitgevoerd bij gebreke van betaling binnen twee maanden te rekenen van het arrest of het vonnis, indien op tegenspraak, of te rekenen vanaf de betekening, indien het bij verstek is gewezen. De veroordeelde kan zich in alle gevallen van de gevangenisstraf bevrijden door de geldboete te betalen (art. 41 Sw.).

2. De werkstraf vervangende gevangenisstraf of de werkstraf vervangende geldboete

Wanneer de rechter een werkstraf oplegt, dient hij in dezelfde beslissing te voorzien in hetzij een vervangende gevangenisstraf, hetzij een vervangende geldboete, die worden toegepast in geval van niet-uitvoering of slechts gedeeltelijke uitvoering van de

werkstraf. Voor de werkstraf-vervangende geldboete met de rechter niet nog eens een geldboete-vervangende gevangenisstraf voorzien.¹

VII. STRAFTOEMETING

1. De wettelijke straftoemeting

De wetgever heeft voor ieder misdrijf de straf bepaald. De rechter geeft steeds een maximumstraf aan, en waar mogelijk ook een minimumstraf. Dit is de wettelijke straftoemeting.

2. De rechterlijke straftoemeting

De strafrechter tracht aan de daders van het misdrijf een passende straf op te leggen. De rechter bepaalt, binnen de door de wet gestelde grenzen, op onaantastbare wijze de strafmaat die hij in verhouding acht met de zwaarte van de bewezen verklaarde misdrijven, en de individuele strafwaardigheid van elke beklaagde, zonder de redenen te hoeven opgeven waarom hij de medebeklaagden al dan niet tot een gelijke straf veroordeelt. Bovendien kan of moet hij rekening houden met de regels betreffende:

- samenloop (ar. 58 tot en met 65 Sw.);
- verzachtende omstandigheden (arti. 79 tot en met 85 Sw.);
- herhaling (art. 54 tot en met art. 57bis Sw.);
- verschoning (art. 70 tot en met 78 Sw.);
- opschorting, uitstel en probatie.

¹ Cass. 19 mei 2004; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-uitgevers, 2014, 351.